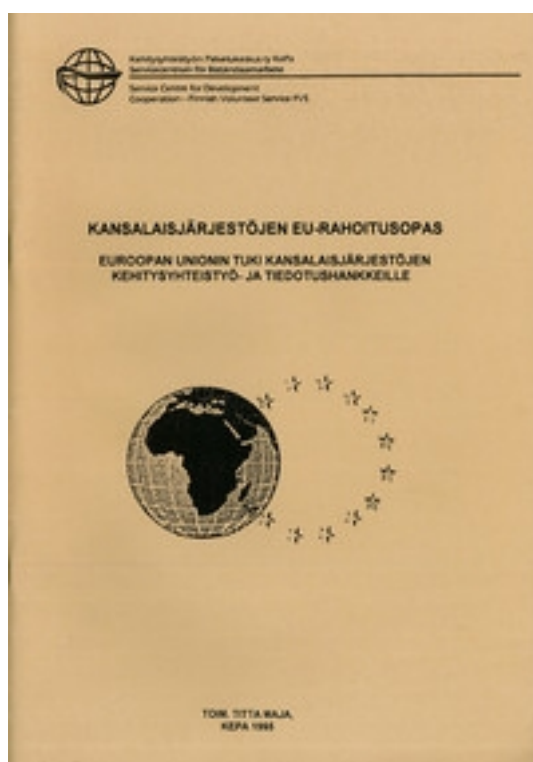

Kansalaisjärjestöjen EU-rahoitusopas

Euroopan unionin tuki kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyö- ja tiedotushankkeille

1/1996
Raportit 11.

47 sivua.

Sisällys

Aluksi

1. Euroopan unionin kehitysmaasuhteet ja kehitysmaapolitiikka pähkinänkuoressa
2. EU:n tuki kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyölle
3. Näin suomalaisen, EU:n hanketuesta kiinnostuneen, kansalaisjärjestön tulee edetä
4. EU:n yhteisrahoitus kehitysmaissa toteutettaviin kansalaisjärjestöhankkeisiin (momentti B7-5010 A)
5. EU:n yhteisrahoitus Euroopan unionin jäsenmaissa tapahtuvaan tiedotustoimintaan
6. Muut kansalaisjärjestöille avoimet EU:n budjettimomentit

Suomen liittyminen Euroopan unionin jäseneksi avasi kansalaisjärjestöille valtavasti uusia mahdollisuuksia niin hankkeiden rahoituksen kuin kehitysmaapoliittisten linjaustenkin suhteen. On tärkeää, että suomalaiset kansalaisjärjestöt ymmärtävät näiden uusien kanavien olemassaolon mahdollisuutena. Keskustelut eri tahojen kanssa ovat osoittaneet, että suomalaiset on otettu lämpimästi ja hyvin vastaan unionin eri instituutioissa, ja että meiltä odotetaan aktiivista osallistumista näiden toimintakulttuurin kehittämisessä. Tämä pätee myös suomalaisiin kehitysyhteistyötä harjoittaviin kansalaisjärjestöihin. DG VIII-B2 -yksikön klassisen 5010- kansalaisjärjestömomentin määrärahoja nostettiin jo tämän vuoden osalta uusien jäsenmaiden liittymisen myötä. Hakemuksiamme siis odotetaan.

Uudet mahdollisuudet tuovat mukanaan myös uusia käytäntöjä, joihin totuttautuminen saattaa asettaa kärsivällisyyden koetukselle vielä monia kertoja. Tiedon hankkiminen tapahtuu luonnollisesti kokemuksen kautta.

Komission eri pääosastojen vaatimukset hankerahoitushakemusten osalta saattavat aluksi tuntua pikkutarkoilta ja vierailta kotimaiseen käytäntöömme verrattuna. Kokemus on kuitenkin ainakin DG VIII-B2 -yksikön osalta osoittanut, että virkailijakunta on varsin ystävällistä ja avuliasta. Amedeo Brusasco, DG VIII-B2 -rahoitusyksikön päällikkö, joka käsittelee suomalaiset hakemukset ja opastaa Eva Nedstrandin, tulevan esittelijämme, työhönsä, haluaa korostaa, että suomalaisten kansalaisjärjestöjen hakemusten osalta noudatetaan joustavaa ja neuvovaa linjaa.

Hakemukset, joissa haetaan KYO:n ja EU:n yhteisrahoitusta kansalaisjärjestön hankkeelle muodostavat varmasti suurimman hakemustyyppiryhmän. Tällainen uusi käytäntö vaatii totuttelua niin kansalaisjärjestöjen edustajilta kuin KYO:n esittelijöiltä. Yhteisiä toimintalinjoja ja käytäntöjä etsitään ja kehitetään jatkuvasti, tavoitteena toimiva lopputulos. Tällaisen saavuttaminen vaatii tilanteen kokonaisuuden hahmottamista, mikä ei ole mahdollista ilman "pioneerihakemuksia". Kokemus määrittää parhaat käytännöt. KYO:n kansalaisjärjestöyksikkö tukee kansalaisjärjestöjä uudessa tilanteessa, josta osoituksena mm. tämän EU-rahoitusoppaan valmistamisen rahoittaminen.

Mitään kovin uutta tai ihmeellistä kehitysyhteistyöhankkeiden osalta unionin jäsenyys ei tuo mukanaan. Suomalaisten kansalaisjärjestöjen toteuttamat hankkeet noudattavat EU:n kansalaisjärjestöjen toteuttamille hankkeille asetettuja kriteereitä. Suomalaiset kehitysyhteistyön kansalaisjärjestöt täyttävät järjestölle asetetut kriteerit myös EU:n puitteissa. Kysymys on vain hieman tarkemman, vieraalla kielellä laaditun hakemuksen asettaman kynnyksen ylittämisestä. Yksikään tosiasia ei puhu sen puolesta ettei tämä kynnyks olisi ylitettävissä suomalaisten kansalaisjärjestöjen, niin pienten kuin suurten osalta. Kepan EU-projekti jatkuu, Suomen EU-yhteystoimikunnan työskentely käynnistyy ja projektisihteerit auttavat järjestöjä mahdollisen EU-kynnyksen ylittämisessä. Kynnykset on luotu ylitettäväksi ja kysymykset vastattaviksi - soita jos tarvitset apua EU- asioihin liittyen.

1. Euroopan unionin kehitysmaasuhteet ja kehitysmaapolitiikka pähkinänkuoressa

Jotta suomalaiset kehitysyhteistyötä harjoittavat kansalaisjärjestöt voisivat käyttää Euroopan unionin kansalais-järjestöille tarjoamia rahoitusmahdollisuuksia hyväkseen, tulee järjestöillä olla selkeä kuva erilaisista sopimuksista ja järjestelyistä, joiden kautta Euroopan unioni rahoittaa kehitysyhteistyötä.

1.1 Kahdenväliset ja monenkeskiset kehitysyhteistyösopimukset

Euroopan unionin ulkopolitiikka, niin yleinen- kuin kauppapolitiikkakin, toimii pääasiassa kahdenvälisten ja monenkeskisten sopimusten kautta, joista kehitysyhteistyösopimukset ovat yksi osa.

Afrikan, Karibian ja Tyynen valtameren maat: Lomé- sopimus

Lomé -sopimusjärjestelmä on tärkein EU:n kehitysyhteistyösopimuksista. Se on solmittu tällä hetkellä 70 Afrikan, Karibian ja Tyynen valtameren alueella sijaitsevan valtion kanssa (AKT-maat). Sopimuksen osa-alueet yhdistävät kehitysavun ja kaupallisen yhteistyön (eli AKT-maiden tuotteiden pääsy EU:n markkinoille on tehty muita kehitysmaita helpommaksi). Nykyisin voimassa oleva sopimus, Lomé IV, joka astui voimaan 1990, päättyy vuonna 2000. Lomé- sopimuksen ohjelmat rahoitetaan Euroopan kehitysrahasto EKR:sta (European Development Fund, EDF), joka koostuu unionin jäsenvaltioiden suorista maksuosuuksista. Jokaisen rahoittajan maksuosuudet neuvotellaan viiden vuoden välein.

Sopimukset Välimeren maiden kanssa

Välimeren alueen maiden (MED) kanssa tehdyt sopimukset kattavat kaupan, teollisen yhteistyön sekä teknisen ja taloudellisen avun Maghreb- (Algeria, Marokko ja Tunisia) ja Masrek-maiden (Egypti, Jordania, Libanon ja Syyria) kanssa. Nämä sopimukset ovat ns. yhteistyösopimuksia (*Euro-Mediterranean Partnership*). Muiden alueen maiden, kuten Turkin, Maltan ja Kyproksen kanssa EU on solminut assosiaatiosopimukset, jotka muodostavat pohjan tulliunionille. Nämä sopimukset rahoitetaan Euroopan unionin budjetista.

Aasia ja Latinalainen Amerikka (ALA)

Toisin kuin suhteet AKT-maihin, yhteistyötä ALA-maiden kanssa toteutetaan kahdenvälisten sopimusten kautta, jotka solmitaan jokaisen yksittäisen ALA-maan ja EU:n välille erikseen. Nämä sopimukset eivät sisällä kauppapreferenssejä, mikä asettaa ALA-maat heikompaan

asemaan AKT- ja Välimeren maihin nähden kilpailtaessa EU:n markkinoista. Sopimukset rahoitetaan EU:n budjetista.

Itä- ja Keski-Eurooppa sekä IVY-maat

Euroopan unioni on solminut assosiaatiosopimukset Itä- ja Keski-Euroopan maiden kanssa, joiden tarkoituksena on vauhdittaa niiden taloudellista integraatiota ja siirtymistä markkina- talouteen. EU:n apu näille maille kanavoituu PHARE- ja TACIS- ohjelmien kautta. (Katso kohta 6.3.)

1.2. Euroopan Unionin kehitysyhteistyöohjelmien rahoitus

Euroopan unionin vuosittainen budjetti

EU:n budjetin määrärahat päätetään vuosittain Euroopan parlamentissa. Määrärahat kehitysyhteistyölle ja kehitysavulle jakautuvat useille eri budjettimomentille, jotka puolestaan kattavat joko alueellisen / maakohtaisen avun tai jonkin tietyn avun osa-alueen tai kohderyhmän (esim. ihmisoikeudet, ympäristö, terveyskasvatus, naisten asema).

Kehitysluotot unioni kanavoi Euroopan Investointipankin (EIB) kautta, jonka myöntämistä luotoista 7 prosenttia menee kehitysmaille.

EU:n kehitysyhteistyöhön käytettyjä varoja valvoo tilintarkastustuomioistuin (*Court of Auditors*), jonka vuosiraporttiin unionin varojen käytöstä sisältyy arvio myös EU:n kehitysyhteistyövarojen käytöstä.

Euroopan kehitysrahasto (EKR)

Euroopan unioni rahoittaa kehitysyhteistyöohjelmia niin EU:n budjetista kuin Euroopan kehitysrahastosta. On tärkeää ymmärtää, että EKR:n varojen hallinnointi tapahtuu täysin erillään EU:n budjetista. Euroopan kehitysrahasto on Lomé-sopimuksen rahoitusjärjestelmä, joka neuvotellaan viideksi vuodeksi kerrallaan. Vuonna 1994 EKR muodosti 54 prosenttia unionin avusta kehitysmaille.

Euroopan unionin budjetista kanavoidun kehitysavun hallinnointi ja myöntäminen ei tapahdu samoilla ehdoilla kuin Euroopan kehitysrahaston. Jälkimmäisen hallinnointi tapahtuu EKR-komiteassa (*EDF Committee*), joka koostuu jokaisen unionin jäsenmaan edustajasta, kun taas EU:n budjettia valvoo Euroopan parlamentti, eli unionin jäsenmaista vaaleilla valitut europarlamenttiedustajat. Euroopan kehitysrahastoon nähden europarlamentilla ei ole päätöksentekovaltaa. Viimeisimmissä kannanotoissaan Euroopan parlamentti on vaatinut EKR:n siirtämistä osaksi EU:n budjettia.

Euroopan kehitysrahaston toiminta

Euroopan kehitysrahastoon kanavoituista varoista päätetään siis viiden vuoden välein ja näitä varoja hallinnoidaan aina tuolla hetkellä voimassa olleen Lomé-sopimuksen ehtojen mukaisesti. Niinpä ei voida puhua vain yhdestä Euroopan kehitysrahastosta, vaan useammista. Nykyisiä ohjelmia rahoitetaan joko EKR VI:sta (Lomé III 1985-1990) tai EKR VII:sta (Lomé IV 1990-2000).

Euroopan kehitysrahasto VII rahojen kanavointi

EKR:n varat on jaettu ns. kohdennettuihin varoihin (*programmable resources*) sekä ns. kohdentamattomiin varoihin (*non programmable resources*). Kohdennettuja varoja myönnetään EU:n ja AKT-maan välillä solmittaviin, maakohtaisiin, kansallisiin ohjelmiin (*National Indicative Program*, NIP). NIP-ohjelmassa räätälöidään jokaiselle AKT-maalle oma kehitysapuohjelma, jossa määritellään kullekin maalle tärkeät kohteet, joihin kansalliseen ohjelmaan myönnettyjä varoja käytetään. Suurin osa Euroopan kehitysrahaston varoista käytetään NIP-ohjelmiin.

Kohdentamattomat EKR-varat ohjataan erityisille osa-alueille, kuten kaivostoimintaan ja rakennesopeutukseen. Toisin kuin kohdennetut varat, kohdentamattomat varat eivät jakaudu tasapuolisesti AKT-maiden kesken. Näiden varojen kohdentuminen on riippuvainen siitä, kuinka paljon kussakin AKT-maassa on sellaisia erityisiä osa-alueita, joille kyseisiä varoja kulloisenkin EKR:n mukaan kohdennetaan.

Kahdeksannen EKR:n (1995-2000) neuvottelut, jotka siis rahoituksen osalta liittyvät Lomé IV-sopimuksen puolivälin neuvotteluihin, saatiin kesäkuussa 1995 tiukkojen neuvottelujen jälkeen päätökseen. Näissä neuvotteluissa kahdeksannen EKR:n loppusummaksi määräytyi 13,3 miljardia ECUA, joista Suomen osuudeksi 190 miljoonaa ECUA. Tämä summa maksetaan viiden vuoden aikana, ja maksusuodet jaetaan tasasuuruisiin, vuosittain maksettaviin, eriin. EKR VIII maksatusaikataulusta ei ole selvää tulkintaa kesäkuussa 1995.

Kansalaisjärjestöjen toiminnan rahoittaminen Euroopan kehitysraston kautta

Kansalaisjärjestöjen toimintaa rahoitetaan EKR- varoilla kansallisen ohjelman (NIP) puitteissa. Suurin osa kansalaisjärjestöjen rahoituksesta tapahtuu ns. mikrohankkeiden kautta (*microproject scheme*), jos AKT-maan kansalliseen ohjelmaan tällainen kuuluu. Kyseessä ovat siis suomalaisille kansalaisjärjestöille tutut ruohonjuuritason hankkeet, jotka ovat EU:n puitteissa toteutettuina suuntautuneet lähinnä terveydenhuollon, ympäristön ja koulutuksen alueille.

Kansallisissa ohjelmissa mainitaan yhä useammin **hajautettu yhteistyö** (*Decentralized Cooperation*), joka on EU:n uusi lähestymistapa, ja jonka tarkoituksena on lisätä paikallisten kehitysyhteistyötoimien -

kansalaisjärjestöjen, paikallisten viranomaisten ja ammattiliittojen - osallistumista. Hajautetulla yhteistyöllä pyritään varmistamaan se, että osa yhteistyöhön käytetyistä varoista kanavoituu paikallisten kehitysyhteistyötahojen aloitteesta syntyneeseen toimintaan.

Tämän EU:lle uuden lähestymistavan tehokkaampi käyttöönotto tarjoaa kansalaisjärjestöille laajenevia hanketoteutusmahdollisuuksia AKT-maissa. EU:n jäsenmaissa toimivien kehitysyhteistyön kansalaisjärjestöjen yhteenliittymä, **EU:n yhteystoimikunta (LC)** on toiminnallaan pyrkinyt tiedottamaan etelän kumppaneille komission tarjoamasta uudesta mahdollisuudesta rahoituskanaviin nähden. Suomalaisten kansalaisjärjestöjen tehtävä on tiedottaa näiden rahoituskanavien tarjoamista mahdollisuuksista omille, paikallisille yhteistyökumppaneilleen.

Päätökset EKR-varojen käytöstä hanketasolla tehdään yhdessä AKT-maan ja komission kanssa. Kansalaisjärjestöjen, jotka toivovat rahoitusta hankkeilleen Euroopan kehitysrahaston kautta, tulisi olla hyvin selvillä siitä, miten:

- Lomé -sopimus toimii (suomalaisilla järjestöillä ei vielä ole mahdollisuutta toteuttaa hankkeita Lomé-sopimuksen puitteissa, ks. kohta 4.VII.)
- mahdollisen toteutettavan hankkeen kohdemaan kansallisen ohjelman (National Indicative Program) sisällöstä

EU:n kansalaisjärjestöjen yhteystoimikunta (LC) sekä komission DG VIII-osasto ovat toimittaneet oppaat aiheesta. Tätä opasta voi tilata Kepan kautta.

Euroopan unionin humanitaarinen apu

Humanitaarinen apu Euroopan unionilta sisältää hätäavun luonnonkatastrofien ja sotilaallisten konfliktien uhreille sekä pidempiaikaisen avun pakolaisille. Kansalaisjärjestöt toteuttavat 44 prosenttia EU:n humanitaarisen avun hankkeista.

Humanitaarinen apu muodostaa EU:n kehitysavusta oman kokonaisuutensa, jota varten on perustettu oma Humanitaarisen avun toimisto ECHO (*European Community Humanitarian Office*). ECHO hallinnoi ja kanavoi kaikkia varoja, joita EU käyttää humanitaariseen apuun.

Suomalaiset kansalaisjärjestöt, jotka ovat kiinnostuneita toteuttamaan humanitaarisen avun hankkeita, voivat tilata ECHO:n julkaisemaa opasta hankkeiden toteutusehdoista. Lisätietoja asiasta antaa VOICE (*Voluntary Organizations in Cooperation in Emergencies*), EU:n kansalaisjärjestöjen yhteystoimikunnan yhteydessä toimiva, erityisesti humanitaarisen avun hankkeisiin keskittyvien kansalaisjärjestöjen oma EU:n yhteystoimikunta. (Ks. kohta 6.2.) Lisäksi Suomen maa- ja

metsätalousministeriön yhteyteen on perustettu yksikkö, joka kanavoi suomalaisten järjestöjen kriisiluonteista elintarvikeapua Suomen lähialueille ECHO:n varoin. Kiinnostuneet järjestöt voivat olla suoraan yhteydessä maa- ja metsätalousministeriöön.

Euroopan unionin elintarvikeapu

Elintarvikeapu muodostaa Euroopan unionin kehitysyhteistyössä oman laajan kokonaisuutensa. EU:n kaikesta kehitysavusta on elintarvikeapua 21 prosenttia ja melkein puolet EU:n elintarvikeavusta kanavoidaan kansalaisjärjestöjen kautta. Tällöin ne toimivat sopimus pohjaisina hanketoteuttajina.

Elintarvikeapu voi koostua Euroopassa tuotetuista elintarvikkeista, kohdemaassa tai sen lähialueella tuotetuista elintarvikkeista, maataloustuotteista, siemenistä tai työkaluista. Kansalaisjärjestöt voivat toimia myös elintarvikkeiden varastointihankkeiden toteuttajina.

Koska useimmat elintarvikeapuhankkeet, joiden katsotaan täyttävän ns. rakenteelliselle elintarvikeavulle asetetut ehdot, voidaan suunnitella useita kuukausia ennen niiden toteuttamista, on vastuu näiden hankkeiden hallinnoinnista ja rahoituksesta komission DG VIII-osaston, kehitysyhteistyöpääosaston, elintarvikeapuyksiköllä. Vain niissä tapauksissa, joissa äkillisen, odattamattoman hätätilan tai luonnonkatastrofin vuoksi tarvitaan pikaista elintarvikeapua, vastaa elintarvikeavun hankkeiden hallinnoinnista ja rahoituksesta humanitaarisen avun toimisto ECHO.

Suomalaiset järjestöt, jotka ovat kiinnostuneita toteuttamaan elintarvikeapuhankkeita, saavat näistä lisätietoa EuronAid:ista, elintarvikeapuhankkeisiin erikoistuneiden kansalaisjärjestöjen yhteystoimikunnasta. EuronAid:in yhteystiedot saa Kepasta.

1.3 Kehitysyhteistyöhön liittyvän päätöksentekojärjestelmän rakenne EU:ssa

Kaikilla Euroopan unionin toimielimillä on oma osuutensa unionin kehitysyhteistyö- ja kehityskaupoliikassa. Kehitysyhteistyön yleiset linjaukset tehdään kahdesti vuodessa kokoontuvan Eurooppa-neuvoston toimesta. Näiden linjauksien toimeenpano tapahtuu kehitysyhteistyöministerineuvoston (*Development Council*) toimesta, joka kokoontuu kuuden kuukauden välein. Erikoistapauksissa, kuten LomÈ IV-sopimuksen puolenvälin neuvotteluissa, ulkoministerineuvosto (*Foreign Affairs Council*) on mukana linjausten toimeenpanossa. EU-kehitysyhteistyöasioihin liittyvä päätöksentekojärjestelmä Suomessa on esitetty liitteessä 6.

Euroopan parlamentti, jonka valtaa Maastrichtin sopimus lisäsi, hyväksyy unionin vuosittaisen budjetin ja valvoo Euroopan komission

työskentelyä. Komissio puolestaan valmisteleo lainsäädäntöä ja aloitteita kehitysmaapolitiikkaan liittyen sekä aloitteita ja esityksiä kehitysyhteistyöhön liittyen. Euroopan komissio vastaa myös unionin kehitysapuohjelmien hallinnoinnista. Kehitysapuohjelmia on pääasiassa komission kahden pääosaston (direktoraatti, DG) alaisuudessa eli DG I:n (unionin ulkosuhteet ALA- ja Välimeren maiden kanssa) sekä DG VIII:n (AKT-maat, ks. liite 7), joiden lisäksi toimii pääosastoista erillinen Humanitaarisen avun toimisto ECHO.

2. EU:n tuki kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyölle

Euroopan unioni on jatkuvasti lisännyt kansalaisjärjestöjen toteuttaman kehitysyhteistyön määrärahoja ja esim. Euroopan komissio pitää kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyötä tehokkaana tapana kanavoida kehitysapua. Noin 20 prosenttia EU:n kehitysavusta kanavoidaan kansalaisjärjestöjen kautta. Eräessä mielessä EU:n kehitysyhteistyö on riippuvainen kansalaisjärjestöjen panoksesta. Tämä pätee erityisesti maihin ja alueisiin, jossa virallisella kehitysyhteistyöllä ei ole mahdollisuuksia menestyä eli Euroopan komissio ei voi työskennellä näkyvästi, vaan kehitysyhteistyötä hoidetaan kansalaisjärjestöjen kautta.

Euroopan komissio (jatkossa komissio) suosii kansalaisjärjestöjä niiden joustavuuden ja viralliseen sektoriin verrattuna alempien toteutuskustannusten vuoksi. Kysymyksiä on kuitenkin herättänyt se, mikä on kansalaisjärjestö. Keskustelua on käyty komission ja EU-yhteystoimikunnan (*NGO-EU Liaison Committee*) välillä eikä lopputulosta asiasta ole saavutettu.

Komission DG VIII-B2-yksikön hallinnoima kansalaisjärjestöjen yhteisrahoitusohjelma (*NGO Cofinancing*) on kansalaisjärjestöille avoimista budjettimomenteista vanhin ja tarkoituksella kansalaisjärjestöjen toteuttamien hankkeiden rahoitusta varten luotu. Tämän budjettimomentin lisäksi kansalaisjärjestöt voivat hakea EU:n tukea myös noin 45 muulta eri budjettimomentilta, jotka ovat joko kohderyhmän, osa-alueen tai tietyn maantieteellisen sijainnin mukaan määriteltäjä. Kansalaisjärjestöille avoimien budjettimomenttien varat olivat vuonna 1994 yhteensä noin 800 miljoonaa ECUa (MECU) eli noin 4.500 miljoonaa markkaa.

Budjettimomenttien lukumäärä on selitettävissä sillä, että ne ovat EU:n parlamentin poliittisia tahdonilmaisuja. Keskustelua käydään jatkuvasti siitä, tulisiko budjettimomenttien määrää rajoittaa. Tämä sen vuoksi, että tarkemmin rajattua kokonaisuutta olisi helpompi hahmottaa ja hallinnoida ja näin tehdä kokonaisvaltaisempaa kehitysyhteistyötä.

Sirpaleista budjettimomenttivalikoimaa täydentää vielä se, että näitä momentteja hallinnoi viisi eri komissaaria, koska kehitysyhteistyöhön ja sen tiedotukseen liittyvät asiat on komissiossa jaettu viidelle eri komissaarille:

1. Manuel Marin (Espanja)

Ulkosuhteet koskien Välimeren maita ja ALA-maita (paitsi "Aasian tiikerit" ja Japani) sekä näitä maita koskeva kehitysapu

2. Joao de Deus Pinheiro (Portugali)

Ulkosuhteet AKT-maihin sekä Etelä-Afrikkaan sekä kehitysapu LomË-sopimukseen liittyen

3. Emma Bonino (Italia)

Humanitaarinen apu (ECHO)

4. Anita Gradin (Ruotsi)

Siirtolaisasiat Euroopan unionissa.

5. Hans van der Broek (Hollanti)

TACIS- sekä PHARE-ohjelma sekä EU:n turvallisuuspolitiikka

Lisäksi Erkki Liikanen on vastuussa EU:n budjetista eli näin hallinnoi myös kehitysyhteistyöhön liittyviä budjettimomentteja.

Liikasen johtama budjettiosasto on komission pullonkaula - vaikka asiat muuten etenisivät nopeasti, viivytys tapahtuu budjettiosaston toimesta. Kehitysyhteistyön budjettimomentteihin tämä liittyy sillä tavalla, että suomalaisesta käytännöstä poiketen budjettimomenttien päälliköt eivät itse hallinnoi käytössään olevia varoja, vaan kaikki hankesopimukset lähetetään budjettiosastolle vahvistettavaksi. Tämä vie hakemuksen käsittelyajasta suuren osan - noin neljä kuukautta.

2.1. Euroopan unionin yhteisrahoitus kansalaisjärjestöille

EU:n kansalaisjärjestöjen yhteisrahoitusohjelma, B7- 5010, jakautuu kahteen osaan, eli a) kehitysmaissa toteutettaviin kehitysyhteistyöhankkeisiin sekä b) EU- maissa toteutettaviin kansainvälisyyskasvatushankkeisiin. Tämä budjettimomentti perustettiin vuonna 1976, jolloin sen määrärahat olivat 2,5 miljoonaa ECUa (MECU). Vuonna 1995 tämän budjettimomentin määrärahat ovat 174 miljoonaa ECUa. Huolimatta jatkuvasta määrärahojen korottamisesta, momentin rahat on joka vuosi käytetty loppuun ja suuri osa projekteja, noin 30 %, joudutaan joka vuosi lykkäämään seuraavan vuoden varoista

toteutettaviksi.

Yhteisrahoitusmomentin määrärahat tulevat EU:n budjetista, jonka Euroopan parlamentti vuosittain hyväksyy. Noin 90 prosenttia B7-5010 varoista käytetään hankkeisiin kehitysmaissa, ja momentti kattaa kaikkiin kehitysmaihin suuntautuvat, kansalaisjärjestöjen toteuttamat, ruohonjuuritason hankkeet.

Noin 10 prosenttia momentin varoista käytetään EU-maissa toteutettaviin kansainvälisyyskasvatushankkeisiin.

Noin 40 prosenttia B7-5010-momentin vuoden 1994 varoista käytettiin ns. monialaisiin hankkeisiin (*Integrated projects*). Kohdemaista noin 40 prosenttia sijaitsi Afrikassa ja 40 prosenttia Aasian tai Latinalaisen Amerikan maissa. Etelä-Afrikka ei kuulu B7-5010 -momentin valikkoon, sillä sille on varattu oma budjettimomentti. Etelä-Afrikka ei myöskään kuulu Lomé -sopimuksen piiriin, mutta neuvottelut asiasta on aloitettu. Yhtä hanketta rahoitettiin budjettimomentin B7-5010 varoilla vuonna 1994 keskimäärin 230.000 ECU:n suuruisella summalla.

3. Näin suomalaisen, EU:n hanketuesta kiinnostuneen, kansalaisjärjestön tulee edetä

Kun suomalaisessa kansalaisjärjestössä pohditaan hanketta toteutettavaksi EU:n rahoituslähteistä, tulee järjestön käytössä olla ainakin seuraavat oppaat.

1. Komission DG VIII-B2-yksikön julkaisema opas yleisistä ehdoista, joita sovelletaan kansalaisjärjestöjen yhteisrahoituksella kehitysmaissa toteutettaviin hankkeisiin eli "**General Conditions for the Cofinancing of Projects Undertaken in Developing Countries by NGOs**"

Tätä opasta voi tilata suoraan komission DG VIII-B2 - yksiköstä tai

saada Kepasta, jos järjestö on Suomen kehitysyhteistyötä harjoittavien kansalaisjärjestöjen EU-yhteystoimikunnan jäsen. Opas on maksuton.

2. Komission DG VIII-B2-yksikön julkaisema opas yleisistä ehdoista, joita sovelletaan kansalaisjärjestöjen yhteisrahoituksella EU-maassa/maissa toteutettaviin kansainvälisyyskasvatushankkeisiin eli "**General Conditions for the Cofinancing of Projects to Raise Public Awareness of Development Issues carried out by NGOs**"

Tätä opasta voi tilata suoraan komission DG VIII-B2 -yksiköstä tai saada Kepasta, jos järjestö on Suomen kehitysyhteistyötä harjoittavien kansalaisjärjestöjen EU-yhteystoimikunnan jäsen. Opas on maksuton.

3. Komission DG VIII-B2-yksikön julkaisema opas kaikkien komission eri direktoraattien (DG I, DG V, DG VIII, DG XI, DG XII) sekä ECHOn kansalaisjärjestöille avoimista budjettimomenteista eli "**Digest of Community Resources Available for Financing NGO Development**"

Activities"

Tätä opasta voi tilata suoraan komission DG VIII-B2 -yksiköstä tai saada Kepasta, jos järjestö on kehitysyhteistyötä harjoittavien kansalaisjärjestöjen Suomen EU-yhteystoimikunnan jäsen. Opas on maksuton.

4. Euroopan unionin kansalaisjärjestöjen yhteystoimikunnan (Liaison Committee of Development NGOs to the European Union)
Kansalaisjärjestöjen käsikirja 1995 eli "NGO Hand Book 1995"

Tätä opasta voi tilata suoraan EU:n yhteystoimikunnasta (LC), jolloin sen hinta on noin 90 mk. Jos järjestö on Suomen EU- yhteystoimikunnan jäsen, on opas maksuton ja sen voi tilata Kepasta. Opas on välttämätön kansalaisjärjestöille, jotka todella suunnittelevat hakevansa EU-rahoitusta hankkeilleen. Käsikirja tarjoaa kattavan kuvan EU:n päätöksentekomekanismista, järjestöille avoimista budjettimomenteista sekä luettelon olennaisista yhteystiedoista. Kaikki edellä mainitut oppaat ovat englanninkielisiä, mutta niitä voi tilata myös ranskankielisinä. Suomen- tai ruotsin- kielellä kyseisiä oppaita ei ole saatavilla.

Suomenkielisen, Ari Kettusen toimittaman kirjan "**Euroopan unioni-kehitysmaat- kansalaisjärjestöt**" voi tilata Kepasta 20 mk:n hintaan. Kirja tarjoaa perustietoa, josta jokaisen EU:n hanketuesta kiinnostuneen kansalaisjärjestön tulisi olla perillä. Kirjan ajankohtaistettu uusintapainos ilmestyy syksyllä 1995.

4. EU:n yhteisrahoitus kehitysmaissa toteutettaviin kansalaisjärjestöhankkeisiin

(MOMENTTI B7-5010-KOHTA A)

Suunnitellessaan kehitysmaahan suuntautuvaa kehitysyhteistyö- hanketta EU:n kansalaisjärjestöjen yhteisrahoituksen, budjettimomentin B7-5010 a-kohdan, varoilla toteutettavaksi, suomalaisen kansalaisjärjestön tulee toimia komission DG VIII-B2 -yksikön julkaiseman "*General Conditions of Projects Undertaken in Developing Countries by NGOs*" oppaan ohjeiden mukaisesti. Oppaasta löytyvät mm. seuraavat tiedot:

I Ehdot, jotka EU-rahoitusta hakevan kansalaisjärjestön tulee täyttää, jotka lyhyesti ovat seuraavat:

- - järjestön täytyy olla rekisteröitynyt itsenäisenä,

voittoa tuottamattomana kansalaisjärjestönä yhteen EU:n jäsenvaltioon tämän valtion voimassaolevan lainsäädännön mukaisesti

- keskustoimiston tulee sijaita yhdessä EU:n jäsenvaltiossa
- keskustoimiston täytyy olla tosiasiallinen päätöksenteon keskus kaikkien sen yhteisrahoitusprojektien suhteen
- järjestön inhimillisistä ja taloudellisista voimavaroista suurimman osan täytyy tulla EU:n alueelta

Mitään erillistä rekisteröitymistä komission DG VIII-B2 -yksikköön kansalaisjärjestön ei siis tarvitse tehdä, koska Suomi on EU:n jäsenvaltio, ja näin ehto rekisteröitymisestä unionin alueella on täytetty suomalaisten kansalaisjärjestöjen osalta.

Itsenäisyys ja pluralismi ovat kansalaisjärjestön tunnusmerkkejä. DG VIII-B2-kansalaisjärjestöyksikkö kunnioittaa kansalaisjärjestöjen kirjavaa kenttää ja pitää tätä pluralismia hyvänä asiana. Kehitysyhteistyötä kansalaisjärjestöt tekevät omien aloitteidensa pohjalta eli kansalaisjärjestöt eivät toimi komission suunnitteleman ohjelman toteuttajina (poikkeuksena humanitaarinen apu ja elintarvikeapu).

DG VIII-B2 -yksikön ja kansalaisjärjestöjen välillä vallitsee luottamuksellinen suhde - tämä on ansaittu kunnia, sillä väärinkäytöksiä kansalaisjärjestöjen taholta on havaittu todella vähän. Näissä havaituissa tapauksissa järjestöt joutuvat ns. "mustalle listalle" seitsemäksi vuodeksi (hanketukea ei myönnetä), jonka jälkeen niiden rehellisyyttä tarkastellaan uudelleen.

II Seikat, jotka kansalaisjärjestöjen yhteisrahoitushakemusten hyväksymisestä päätettäessä otetaan huomioon, jotka ovat lyhyesti seuraavat:

- järjestön kyky mobilisoida yhteistyötä ja yksityisiä voimavaroja EU:n alueelta toimintaansa kehitysmaissa
- kehitysmaissa tapahtuvan kehitysyhteistyön asettaminen etusijalle järjestön toiminnassa
- kokemus kehitysyhteistyöstä kehitysmaissa
- kyky tukea kehitysmaakumppaneiden ehdottamia kehitysohjelmia
- yhteyksien luonne ja laajuus muiden kansalaisjärjestöjen kanssa sekä EU:n sisällä että ulkopuolella
- hallinnolliset kyvyt sekä mahdollisten aikaisempien EU:n yhteistyösopimusten ja sitoumusten hoitaminen

Yhteisrahoitusta voivat saada ohjelmat, jotka

- vastaavat suoraan kohderyhmän taloudellisiin ja sosiaalisiin kehitystarpeisiin, erityisesti väestön köyhimpien osien perustarpeisiin. Vaikuttaa siltä, että niin kohderyhmän kuin kehitystarpeiden määrittämisessä noudatetaan komissiossa joustavaa käytäntöä.
- suunnataan avunsaajan kykyyn lisätä omaehtoista kehitystä
- ottavat avunsaajat kumppaneiksi ohjelman kaikissa vaiheissa- suunnittelussa, toimeenpanossa, johtamisessa sekä ohjelman toteuttamisen jälkeisessä toiminnassa. Paikallisen kumppanin määrittelyyn sovellettavat kriteerit ovat joustavia, eli kansalaisjärjestöiksi luokitellaan laaja kirjo eri tahoja.
- määrittelevät päämäärät, jotka voidaan toteuttaa kohtuullisen ajan sisällä
- toteutetaan helposti määriteltävissä olevan avunsaajaryhmän ja/tai paikallisten kumppaneiden kanssa; näiden on otettava sopivan ajan sisällä vastuu ohjelman johdosta
- suoritetaan sellaisin voimavaroin, jotka ovat oikeassa suhteessa tavoitteisiin
- ovat sellaisia, että niiden kerrannaisvaikutukset jatkuvat senkin jälkeen, kun EU:n tuki on lakannut
- ovat kyseisen maan ja EU:n kehitysyhteistyöpolitiikan mukaisia

Erytishuomiota saavat projektit, jotka:

- vahvistavat kehitysmaiden kehitysrakenteita, erityisesti sellaisia ruohonjuuritason järjestöjä ja niiden verkostoja, joilla ei ole mahdollisuutta saada tukea muilta kehitysmaiden ulkopuolella olevilta järjestöverkostoilta
- mahdollistavat taloudellisten voimavarojen (esim. lainaus- rahastojen, lainojen, pankkitakuiden) kerääntymisen niin, että niitä voidaan käyttää uudelleen muihin hankkeisiin. Erityisesti suositaan suoraan tuottavia hankkeita.

Tavallisesti projekti voi saada yhteisrahoitusta vain kerran. Kuitenkin, jos kyseessä on jo yhteisrahoitusta saavan projektin laajentaminen ja/tai parantaminen, uuden yhteisrahoitustuen myöntämistä harkitaan.

Sellaiset projektit, jotka koskevat yksinomaan parantavaa lääketiedettä, peruskoulutusta, perustutkimusta, seminaareja, opintomatkoja tms. eivät voi saada yhteisrahoitusta elleivät ne tule äärimmäiseen tarpeeseen.

Projekteille, joille on haettu rahoitusta jälkikäteen, eli hakemusta jätettäessä ohjelma on jo käytännöllisesti katsoen päättynyt, ei tavallisesti myönnetä yhteisrahoitusta.

III Yhteisrahoitushakemus

Varsinaisia hakulomakkeita yhteisrahoituksen hakemiseksi ei ole. DG VIII-B2-opas tarjoaa kuitenkin selkeät ohjeet

- a) niistä järjestön toimintaa kuvaavista asiakirjoista, joita EU-rahoitustukea hakevan järjestön tulee hakemuksensa yhteyteen liittää.
- b) yhteisrahoitushakemuksen rakenteesta eli yksityiskohtaisen selityksen siitä, miten hakemus tulee laatia

Nämä tiedot löytyvät oppaan sivuilta 5-6 sekä 29-36. Hakemukset tulee laatia joko englannin- tai ranskankielellä, mutta myös kohdemaan kielellä laaditut hakemukset käsitellään. Kohdemaan kielellä laaditut hakemukset ovat erityisen suotavia Latinalaisen Amerikan maihin suuntautuvien hankkeiden osalta, jolloin kysymykseen tulevat espanjan- ja portugalinkielellä laaditut hakemukset.

Hakemuksen liitteet eli järjestön toimintaa kuvaavat asiakirjat voivat olla eri kielellä laadittuja kuin hakemus, kuitenkin joillakin edellä mainituista kielistä. Ensimmäistä kertaa EU:n rahoitustukea hakevan järjestön on liitettävä mukaan (1) järjestön säännöt, (2) vuosikokouksen vahvistamat toimintakertomukset ja tilinpäätökset kolmelta viimeiseltä vuodelta, (3) järjestön päättävän elimen jäsenlista ja (4) lyhyt kuvaus järjestön toiminnasta (ks. ohjeet oppaan s. 29-30).

IV EU:n rahallinen tuki

Rahalliseen tukeen pätevät säännöt on laajalti selitetty oppaan sivuilla 7-11. Yhteenvetona näistä voidaan todeta seuraavaa:

- EU:n osuus ei tavallisesti nouse yli 50 prosenttiin projektin kokonaiskuluista; kuitenkin hyvin perustelluissa tapauksissa EU:n tuen osuus voi nousta 75 prosenttiin kokonaiskuluista.
- EU:n yhteisrahoitusta voi saada korkeintaan viideksi vuodeksi. Keskimääräinen hankkeen kesto-aika on 3,5 vuotta.
- EU:n tuen osuus voi olla korkeintaan 150.000 ECU:a vuodessa. EU:n koko tuen osuus yhtä projektia varten on korkeintaan 500.000 ECUa.
- EU:n tuen osuus yhtä projektia varten voi ylittää mainitut rajat, jos vähintään kaksi kansalaisjärjestöä hakee yhdessä tukea samaan projektiin.
- Alle 12.000 ECU:n tukihakemuksia eli hakemuksia, jonka kokonaiskustannukset ovat alle 24.000 ECUa ei voida käsitellä.
- Tukea hakevan kansalaisjärjestön täytyy rahoittaa pääsääntöisesti vähintään 15 prosenttia suorista kuluista yksityisellä eurooppalaisella rahoituksella. Komissio voi kuitenkin ottaa huomioon kansalaisjärjestön muun kuin rahallisen panoksen, joihin luetaan mm. inhimilliset voimavarat tai materiaalit, osaksi kansalaisjärjestön osuutta myös kyseisen 15 prosentin osalta (ks. seuraava kohta) Kansalaisjärjestön tai muun varainantajan ennen ehdotetun projektin hyväksymistä rahoittamaa infrastruktuuria tai varusteita ei voida hyväksyä kansalaisjärjestön osuudeksi; niitä voidaan kuitenkin pitää paikallisena panoksena esivalmisteluihin.

EU:n tuen lisäksi rahoitus voi koostua:

- yksityisestä tuesta, joka voi käsittää myös muiden kansalaisjärjestöjen tuen

- julkisten rahoitusohjelmien tuesta
- paikallisten kumppanien osuudesta, joka voi koostua rahallisen osuuden lisäksi työpanoksesta, maasta tai sellaisesta jo olemassa olevasta infrastruktuurista, joka on välttämätöntä yhteisrahoitustukea hakevan hankkeen toimeenpanolle. Muun kuin rahallisen tuen osuus (*contribution in kind*) koskee siis pääsääntöisesti kansalaisjärjestön omarahoitusosuuden (15 %) ja EU:n tuen (50 %) väliin jäävää 35 prosentin rahoitusosuutta.
- muuta kuin rahallista panosta (*contribution in kind*) voidaan poikkeustapauksissa soveltaa myös yksityisellä eurooppalaisella rahoituksella (15 %) tuettavan hankkeen rahoitusosaan eli ns. järjestön omarahoitusosuuteen. Näin esim. tapauksissa, joissa suomalainen arkkitehti on ilmaiseksi suunnitellut jonkin kohdemaassa rakennettavan rakennuksen tai suomalainen insinööri on suunnitellut esim. vedenpuhdistamon kohdemaahan. Tämä työpanos voidaan lukea muuksi kuin rahalliseksi panokseksi ja se voidaan vähentää järjestön 15 prosentin omarahoitusosuudesta. Menetelmää ei kuitenkaan suosita, koska komission budjettiosasto ei suosi tätä. Tapauksissa, joissa menettelyä käytetään, täytyy työpanoksen laskutapa olla selvästi eritelty ja ilmaistu.

Kansalaisjärjestö, joka käyttää omia varojaan rahoittamaan ennakolta projektia, jolle se hakee EU:n rahoitustukea, tekee sen omalla vastuullaan. EU:n tukea ei voida missään tapauksessa käyttää sellaisten korkojen maksuun, jotka ovat seurausta kansalaisjärjestöjen etukäteisrahoituksesta. Jos DG VIII-B2- yksikkö tekee myöntävän päätöksen hankkeen toteuttamisesta, on kansalaisjärjestön, joka on aloittanut hankkeen toteuttamisen ennen myöntävän päätöksen voimaantuloa, mahdollista saada EU- tuen osuus (50 %) takautuvasti maksatukseen hankkeen aloittamis- päivämäärästä lähtien.

Takautuvaa maksatusmenettelyä (*retroactivity*) käytetään sen vuoksi, että hakemusten käsittelyajat ovat varsin pitkiä, yhdeksän kuukautta, joten olisi kohtuutonta, jos järjestö ei voisi aloittaa hankkeen toteuttamista ennen yksikön päätöstä. Riskinä on kuitenkin se, että yksikön rahoituspäätös on kielteinen. Ongelmana takautuvassa maksatusmenettelyssä on budjettiosaston kielteinen kanta menetelmän käytön suhteen. Heidän on vaikeata ymmärtää kansalaisjärjestöjen erikoisluonnetta hankkeen toteuttajina - toistaiseksi takautuva maksatusmenettely on käytössä, mutta paineet sen purkamiseksi ovat kovia.

Muita olennaisia seikkoja, joita kansalaisjärjestöjen tulee huomioida:

- EU:ssa ei tunneta suomalaisesta käytännöstä tuttua pienempää omarahoitusosuutta hankkeiden osalta, jotka kohdistuvat vammaisiin.
- Vaikka hankkeiden vähimmäiskokonaiskustannustaso, 24.000 ECUa, saattaa tuntua aluksi suurelta, tulee ottaa huomioon se, että tämän summan voi jakaa viidelle vuodelle.
- pienempien järjestöjen kannattaa harkita yhteistyötä hankkeiden toteutuksessa, niin Suomessa kuin muissakin EU:n jäsenmaissa toimivien saman alan järjestöjen kanssa. Kansalaisjärjestöjen EU-yhteystoimikunta (LC) Brysselissä tarjoaa tietopankkipalveluita eurooppalaisten hanketoteutusyhteistyökumppaneiden löytämiseksi.

LC:n yhteystiedot löytyvät kansalaisjärjestökäsikirjasta sekä Kepasta. Suomen EU-yhteystoimikunnan tulee harkita vastaavan tietopankin perustamista jäsenjärjestöilleen.

- Suomalaiset järjestöt eivät voi vaihtaa hankkeensa rahoituskanavaa eli jos toteutettavalla hankkeella on jo KYO:n kansalaisjärjestöyksikön rahoitus, ei hanketta voi kesken rahoituskauden vaihtaa EU:n tuella rahoitettavaksi. Sen sijaan toteutettavan hankkeen laajennuksiin voi hakea rahoitusta EU-lähteistä. Järjestö voi hakea rahoitusta hankkeelleen EU-lähteistä, jos KYO:n rahoitusvarausta kyseisen hankkeen jatkamiseksi ei ole tehty.
- Yksi ECU on noin 5,70 Suomen markkaa (kesäkuu 1995)

V Hakemusten käsittely

Momentille B7-5010 osoitetut hakemukset käsitellään komission DG VIII-B2 -"Decentralised Cooperation, NGO Cofinancing"- yksikössä. Pohjoismaisia hakemuksia, siis myös suomalaisia hakemuksia, käsittelemään on osastolle palkattu ruotsalainen SIDA:n työntekijä, Eva Nedstrand, joka aloittaa työnsä elokuussa 1995. Sitä ennen suomalaiset hakemukset käsittelee yksikön päällikkö, Amedeo Brusasco. Hakemusten osalta noudatetaan ympärivuotista hakuaikaa eli hakemusta ei tarvitse jättää tiettyyn päivämäärään mennessä (ks. kuitenkin kohta 4.2).

Hakemusten käsittelyaika vaihtelee, mutta enimmillään niiden käsittelyaika on yhdeksän kuukautta. Käsittelyaikaa pidentää se, että usein yksikköön lähetetyt hakemukset eivät täytä ehtoja, joita

yhteisrahoitushakemukselle asetetaan, jolloin yksiköstä otetaan yhteyttä hakemuksen lähettäneeseen järjestöön ja pyydetään lisäselvityksiä.

Kansalaisjärjestön hakemus etenee komissiossa seuraavasti:

Ensin kansalaisjärjestön kotimaan ulkoministeriöstä tarkistetaan kansalaisjärjestön tausta, jos DG VIII-B2-yksiköllä ei ole aikaisempaa yhteistyötä kyseisen järjestön kanssa. Tämän jälkeen hakemus lähetetään ainakin kolmelle taholle luettavaksi. Näitä tahoja ovat (1) DG VIII- tai DG Ia-osastolla työskentelevät suunnitellun hankkeen kohdemaasta vastaavat virkailijat (desk officer. Ks. liite 1), (2) DG VIII-tekniikan yksikön virkailija (näin erityisesti tapauksissa, joissa hankkeen onnistunut toteuttaminen vaatii laite- tai maahankintoja) ja (3) kohdemaan EU-edustaja (*EU delegate*. Ks. liite 2).

Näiden tahojen tulee saavuttaa yksimielisyys siitä, että suunniteltu hanke on tarpeellinen ja toteutuskelpoinen. Eniten kysymyksiä hankkeen suhteen esittää yleensä kohdemaan EU- edustaja. Tämän tahon esittämät kysymykset eivät kuitenkaan käytännössä voi johtaa koko hankesuunnitelman uusimiseen. (Käytännössä DG VIII-B2 -yksikkö antaa kommentteissaan kansalaisjärjestön ymmärtää, että kohdemaan EU-edustaja toivoisi hankkeen sisältävän tiettyjä asioita, ja jos nämä löytyvät hankesuunnitelmasta, on komission yhteisrahoitus sen toteuttamiseksi paremmin saatavilla.)

Näiden tahojen lisäksi hankesuunnitelman lukee vielä joukko muita komission virkamiehiä. Useat heistä lukevat kuitenkin vain hankkeen lyhyen esittelyn, eivät koko hankesuunnitelmaa. Tämän vuoksi on todella tärkeää, että tämä esittely (*brief description*) on hyvin laadittu.

Yhtä tärkeää on se, että hankkeen kohdemaassa työskentelevä tai vierailleva suomalaisen kansalaisjärjestön edustaja vierailisi paikallisen EU-edustajan luona esittelemässä järjestönsä toimintaa (EU-edustustot AKT-maissa liitteenä, muut Kansalaisjärjestöjen käsikirjassa). Samaa käytäntöä voi noudattaa komission eri yksikköjen suhteen. Vierailu budjettimomentin päällikön luona on hyödyllinen, jos järjestö voi esittää konkreettisen hankesuunnitelman. Muuten vierailu saatetaan kokea ajanhukkana.

Kun hakemus on käsitelty kyseisessä yksikössä, ja jos komission rahoituspäätös on myönteinen, kuten se on 46 prosenttia osalta hakemuksista, se lähetetään komission budjettiosastolle vahvistettavaksi. Komission budjettiosasto siis allekirjoittaa varsinaisen hankkeen rahoitussopimuksen (ks. liite 3). Tämä vaihe kestää noin kaksi kuukautta. Tämän jälkeen sopimus hankkeen toteuttamisesta lähetetään sen lähettäneeseen järjestöön allekirjoitettavaksi. Järjestö lähettää allekirjoitetun hanketoteutussopimuksen takaisin DG VIII-B2 - yksikölle, josta se vielä kerran lähetetään komission budjettiosastolle lopullisesti vahvistettavaksi. Viimeinen vaihe kestää noin kuukauden. Kokonaiskäsittelyaika saattaa siis pisimmillään kestää noin yhdeksän kuukautta. Lyhyempiin käsittelyaikoihin pyritään koko ajan.

Oppaan sivuilta 12-15 löytyy yksityiskohtaista tietoa EU:n hanketukihakemuksen käsittelyyn liittyvistä asioista.

VI Hankeraportointi

Oppaan sivuilta 16-18 ilmenevät hankeraportointiin liittyvät seikat. Suomesta tutun käytännön mukaisesti komissio vaatii sekä väliraportin (*interim report*) että loppuraportin, joka EU:n käytännössä tunnetaan toteutusraportin (*implementation report*) nimellä.

Erikseen saatetaan vielä edellyttää toimenpideraporttia (*operational report*), jonka tarkoituksena on tarkastella hankkeen pitkän tähtäimen seurauksia. Ehto toimenpideraportin tekemisestä kirjataan aina hankesopimukseen, joten se ei tule yllätyksenä kansalaisjärjestöille. Tällainen ehto sopimukseen kirjataan yleensä sellaisten hankkeiden osalta, joiden toteutustapa tai kohdema on aikaisemmasta poikkeava. Toimenpideraportti laaditaan kaksi vuotta hankkeen päättymisen jälkeen.

Väliraportoinnissa noudatetaan joustavaa, hieman erilaista käytäntöä kuin Suomessa. Ehdotonta vuosittaista väliraportointia ei tarvitse suorittaa. Käytännössä Euroopan komission ja kansalaisjärjestön väliseen hankesopimukseen kirjataan, kuinka monessa erässä EU:n hanketuki maksetaan. Yleinen käytäntö on, että maksatus tapahtuu kerran vuodessa.

Ennen seuraavan maksatuksen suorittamista komissio vaatii hankkeen väliraportin (*interim report*) eli käytännössä silloin, kun edellisen maksatuksen varoista on vielä noin kolmannes jäljellä, tulee järjestön tehdä hankkeen väliraportti ja samalla pyytää seuraavaa erää maksatukseen. Ilman väliraporttia seuraavaa maksuerää ei makseta. Jos maksatussopimus on tehty hankesopimuksen solmimisen yhteydessä, tulee väliraportoinnissa noudattaa sovittuja aikarajoja. Komissiossa noudatetaan ns. 30 päivän odotusaikaa, jonka jälkeen lähetetään kysely hankkeen etenemisestä. Jos väliraporttia ei tämän jälkeenkään toimiteta DG VIII-B2-yksikköön, voidaan hankesopimus sanoa tarvittaessa irti.

Loppuraportti (*implementation report*) tulee jättää viimeistään 15 kuukautta hankkeen päättymisen jälkeen.

Euroopan unionin tilintarkastustuomioistuin (*Court of Auditors*) suoritti DG VIII-B2-yksikössä 400 kansalaisjärjestöhankkeen tarkastuksen vuosina 1992-93, eikä suurempia epäkohtia ilmennyt. Ainoastaan kansalaisjärjestöjen kirjanpitokäytäntöjä kritisoitiin.

VII Muut DG VIII-B2 -yksikön hallinnoimat kehitysyhteistyön rahoitusmuodot

Kohdemaan paikallisen järjestökentän rakenteiden vahvistamista tuetaan ns. **rakenteiden vahvistusohjelmalla** (*Institution Building Program*). Tämän ohjelman tarkka kuvaus löytyy "General Conditions for Cofinancing" oppaasta kappaleesta XII.

Toinen yhteisrahoitusohjelmasta erillinen hankkeiden rahoitusmuoto on ns. **Block Grants**. Tämä käyttötarkoituksiltaan vähemmän erittelyä vaativa summa voidaan myöntää luotettavalle kansalaisjärjestölle, jolla on jo kokemusta yhteisrahoituksella toteutetuista hankkeista. Tämä summa myönnetään tietylle järjestölle, niin että se voi toteuttamissaan hankkeissa käyttää "Block Grants"- varoja täydentämään hankkeen onnistunutta lopputulosta. Näillä varoilla voidaan toteuttaa esim. hanketta täydentävä tiedotuskampanja. Noin 150 järjestölle vuosittain myönnetään tällainen ylimääräinen summa.

Kolmas yhteisrahoituksesta erillinen hankkeiden rahoitusmuoto on **hajautettu yhteistyö** (*Decentralized Cooperation*). Tämä Lomé-sopimuksen yksi osa-alue on ollut avoinna kansalaisjärjestöille vasta vähän aikaa, eikä käytännön kokemuksia näiden varojen käytöstä ole vielä kertynyt. Varat hajautettuun yhteistyöhön tulevat Euroopan kehitysrahastosta (EKR) eivätkä siis Euroopan parlamentin päättämästä EU:n budjetista. EKR:n varoista päättävät Euroopan unionin jäsenvaltiot ja varoja hallinnoi Euroopan komissio.

Tällä hetkellä hajautettua yhteistyötä toteutetaan Lomé IV- sopimuksen pohjalta, joka sisältää kiintiön myös kansalaisjärjestöille. Kyseisen maan maaohjelmasta riippuu, onko suunniteltu hanke toteutuskelpoinen. Lomé-sopimuksen kattamilla mailla on oikeus itse laatia maaohjelmansa sisältö - komissio vain vahvistaa sen. Hajautetun yhteistyön ohjelmat voidaan toteuttaa joko eurooppalaisen kansalaisjärjestön avustuksella tai ilman sitä. Vuonna 1995 on hajautettuun yhteistyöhön varattu 500 miljoonaa ECUa. EU-yhteystoimikunta (LC) on laatinut aiheesta varsin hyvän oppaan.

Suomen kohdalla ongelman hajautetun yhteistyön ohjelman käytössä muodostaa se, että Suomi ei ole maksanut Lomé VI-sopimuksen rahoitusjärjestelmään Euroopan kehitysrahasto (EKR) VII vielä mitään eikä todennäköisesti maksakaan. Suomi aloittaa omien EKR-maksuosiensa maksatuksen vasta EKR VIII osalta

eli arviolta vuonna 1998. Tämä tarkoittaisi sitä, että suomalaisilla kansalaisjärjestöillä ei olisi mahdollisuutta toteuttaa hankkeita Euroopan kehitysrahaston varoilla ennen vuotta 1998.

tai

ja tämä merkitsee aluksi, vuonna 1996 vain noin 30-40 miljoonan markan maksua. Suomen maksuosuus nousisi täyteen mittaansa ehkä vasta vuonna 1998 ja vasta tuolloin suomalaisilla kansalaisjärjestöillä olisi mahdollisuus toteuttaa hankkeita EKR:n varoilla.

Euroopan kehitysrahastosta suoritettavat maksatukset laahaavat pahasti jäljessä rahastojen alunperin suunnitellusta varojen käytön aikataulusta. Vuonna 1995 käytetään edelleen varoja, joita jäsenvaltioilta on kerätty EKR VI -rahastoon vuosiksi 1985-1990.

4.1 Käytännön kysymyksiä ja vastauksia budjettimomenttiin B7-5010 liittyen

Seuraava perustuu Amedeo Brusascolle EU-rahoitustilaisuudessa Helsingissä 8.6.1995 esitettyihin kysymyksiin.

1. Mitä "institution building" käytännössä tarkoittaa ?

Kyseessä on ns. "rakenteiden vahvistamisohjelma", jonka tarkoituksena on vahvistaa kohdemaassa toimivan kansalaisjärjestön avulla ruohonjuuritason rakenteita. Tämä edellyttää, että kohdemaan järjestö on toiminut viisi vuotta, eli tällä pyritään takaamaan se, että rakenteet todella ovat pysyviä että järjestöllä on kykyä ottaa vastuuta toiminnasta. Kaikki ns. "bona fide"-järjestöt ovat avustuskelpoisia ja tämä tarkoittaa siis seurakuntia, ammattiliittoja ja muita kansalais- järjestöiksi luokiteltavia rakenteita. EU:n jäsenmaassa toimiva kansalaisjärjestö ottaa vastuun paikallisen kumppaninsa luotettavuudesta ja kyvystä toimia. "General Conditions for Cofinancing" -oppaan luku XII antaa yksityiskohtaisen selvityksen institution building-ohjelmasta.

"Decentralized cooperation" eli hajautettu yhteistyö on paljon joustavampi järjestelmä, mutta koska suomalaisilla järjestöillä ei vielä ole pääsyä näihin varoihin, tulee niiden ilmeisesti käyttää edellä kuvattua mahdollisuutta.

Tämän kysymyksen yhteydessä Brusasco viittasi siihen, että "General Conditions for Cofinancing" opas on laadittu vuonna 1988 ja yleisesti tunnustettu tosiasia on se, että opas on vanhentunut ja että se pitäisi uusia pikaisesti. Ongelman muodostaa komission budjettiosasto, jonka tulee antaa hyväksymisensä ehtojen uusimiselle. Tässä yhteydessä kyseinen osasto on uhannut muuttaa yhteisrahoitusmomentin joustavia ehtoja radikaalisti ja valitettavasti kansalaisjärjestöjen kannalta huonompaan suuntaan. Tämän vuoksi ehtoja ei ole uudistettu.

2. Mitä tarkoittavat "suoraan huono-osaisia hyödyttävät" hankkeet ?

Amedeo Brusasco totesi, että edellä mainittu tarkoittaa, "ei temppelien korjausta vaan perustarpeisiin vastaamista". Kysymys on lähinnä resurssien ja varojen niukkuudesta eli ollaan valitettavasti tilanteessa, jossa korkeakulttuuria tukevat hankkeet on jouduttu asettamaan rinnakkain perustarpeiden tyydyttämiseen tähtäävien hankkeiden kanssa, ja valitsemaan tuen kohteeksi enimmäkseen jälkimmäisiä. Toisaalta hankkeet, joissa tuetaan esim. slummien asukkaiden perustarpeiden tyydytyksen parantamista usein sisältävät myös kulttuurisen vivahteen - onhan kyseessä (jos hyvä hanke) luoda selviytymis- keinoja, jotka takaavat selviytymisen paikallisten keinojen avulla ja paikallisia tapoja kunnioittaen. DG VIII-koulutus- ja kulttuuriyksikkö voi tukea kulttuurialan hankkeita. Yksikön yhteyshenkilö on Ms. Amat.

3. Mikä on kansalaisjärjestöjen oman budjettimomentin B7-5010 suhde toisiin budjettimomentteihin, eli mitä momenttia järjestön tulisi käyttää, kun se toivoo komission rahoitusta hankkeelleen ?

Amedeo Brusasco halusi korostaa, että budjettimomentin B7-5010 osalta ei suljeta rahoituksen ulkopuolelle minkään sellaisen hankkeen rahoitusta, joka vastaa kehitysmaiden huono-osaisten tarpeisiin, vaikka hankkeen rahoittamiseksi voisi käyttää jotakin osa-alue- tai maanosakohtaista budjettimomenttia.

Tukea hakevan järjestön tulisi kuitenkin toimia niin, että se katsoo LC:n toimittamasta *Kansalaisjärjestöjen käsikirjasta 1995* löytyykö järjestön suunnittelema hankkeelle sopivaa erityistä budjettimomenttia, ja jos suunniteltu hanke tuntuu täyttävän jonkin budjettimomentin ehdot, tulisi järjestön soittaa budjettimomentin vastuuhenkilöille.

Käsikirjassa ensimmäiseksi mainittu henkilö vastaa yleensä momentin *hallinnosta* eikä niinkään käytännön toiminnasta, joten järjestön kannattaa olla yhteydessä momentin kohdalla mainittuun jälkimmäiseen henkilöön.

Jos kyseinen budjettimomentti ei vastaa hankkeen sisältöä, voi järjestö kääntyä budjettimomentin B7-5010 puoleen. Näin myös siinä tapauksessa, että kyseisen momentin rahat on käytetty loppuun kyseisen vuoden osalta.

Brusasco totesi valittaen, että varsinaista hankeneuvontayksikköä kansalaisjärjestöille ei komissiossa ole olemassa. Sen sijaan lukuisa määrä yksityisiä konsultteja auttaa kansalaisjärjestöjä löytämään oikean budjettimomentin sekä tekemään komissiota tyydyttävän hakemuksen. Näiden konsulttien taso, asiantuntemus ja palveluiden hintataso vaihtelevat melkoisesti. EU-yhteystoimikunnan sihteeristö auttaa toki parhaansa mukaan löytämään oikean budjettimomentin järjestön esittämän hankkeen tarpeisiin.

4. Tuetaanko eurooppalaisen kansalaisjärjestön edustajan matkoja hankkeen kohdemaahan ja tuetaanko eurooppalaisen henkilöstön työskentelyä hankkeen puitteissa kohdemaassa ?

Työvierailua tuetaan, osana hankkeen kustannuksia. Usein tapahtuvaan matkusteluun ei kuitenkaan rohkaista. Matkalla täytyy aina olla jokin hankkeen menestymisen kannalta olennainen tarkoitus. Eurooppalaisen kansalaisjärjestön henkilöstöä voi työskennellä hankkeen puitteissa kohdemaassa, jos tämä on hankkeen onnistumisen kannalta välttämätöntä. Syyn on oltava hyvin perusteltu. Kaikissa tapauksissa suositaan paikallista työvoimaa.

5. Onko DG VIII-B2 -yksikön tukemia hankkeita arvioitu ?

Komission toimesta on arvioitu eli arvioitu neljän eri osa- alueen

hankkeita, mm. ammatillisia koulutushankkeita ja luotto- ja säästöohjelmia ("credit and savings scheme").

Kansalaisjärjestöjen toteuttamia hankkeita ei ole laajasti omana kokonaisuutenaan arvioitu, sen sijaan itse kansalaisjärjestöjä hankkeen toteuttajina DG VIII-B2 -yksikön puitteissa on arvioitu. DG VIII-B2 -yksikön toiminta arvioidaan ulkopuolisen evaluaattorin toimesta vuonna 1996. (Edellä mainitut evaluaatioraportit Kepan kirjastossa.)

6. Tuetaanko pienteollisuuden hankkeita ja onko eurooppalaisen kansalaisjärjestön mahdollista tukea niitä paikallisen kansalaisjärjestön kautta ? Jatkokysymyksessä haluttiin lisäksi vastaus siihen, tuetaanko rakennusten rakentamista, jos tämä mahdollistaa pienteollisuuden toiminnan jossakin kehitysmaassa ?

Kyllä tuetaan, jos hankkeessa on kestävä kehityksen näkökulma eli sitä toteuttaa tarpeeksi vahva paikallinen kansalaisjärjestö, joka voi ottaa vastuun hankkeen toteuttamisesta. Jos rakentaminen on välttämätöntä osana hankkeen menestyksestä toteuttamista, voidaan myös sitä tukea.

Eurooppalainen kansalaisjärjestö voi tukea hanketta paikallisen kansalaisjärjestön kautta ilman omaa läsnäoloa (ks. edellä Institution Building -ohjelma).

7. Rahoitetaanko yliopistotason opiskelua tukevia hankkeita ?

[Kyseessä on hanke, joka on tarkoitus toteuttaa suomalaisen keskiasteen sosiaalialan oppilaitoksen sekä tansanilaisen vastaavan, mutta yliopiston alaisuudessa toimivan oppilaitoksen yhteistyönä. Tarkoituksena on suorittaa opiskelijavaihtoa niin, että tansanialaiset opiskelijat tulevat suomalaiseen kouluun opiskelijoiksi osana opinto-ohjelmaa ja niin, että suomalaiset opiskelijat matkustavat Tansaniaan osana omaa opinto-ohjelmaansa. Tarkoituksena on tutkimuksen keinoin toteuttaa monikulttuurista lähestymistapaa sosiaalityössä. Onko B7-5010 momentin varoilla mahdollista toteuttaa kyseistä hanketta?]

Valitettavasti ei, sillä pelkästään yliopistokoulutusta ei tueta budjettimomentin varoista. Tämän tyyppiseen oppilasvaihtohankkeeseen voi hakea rahoitusta DG VIII-7- yksiköstä, joka tukee kulttuuri- ja koulutusvaihtoohjelmia. Osaston yhteyshenkilö on Ms. Amat (kts. Kansalaisjärjestöjen käsikirja 1995).

8. Miten ja millä kielellä hakemukset tulee laatia ?

Amedeo Brusasco ymmärsi varsin hyvin, että suomalaiset järjestöt haluavat käyttää omaa äidinkieltään nyt kun olemme EU:n jäsenmaa. Valitettavasti tähän ei DG VIII-B2 -yksiköllä ole mahdollisuutta henkilöstöpulan vuoksi. Koska osastolla ei työskentele esittelijää, joka ymmärtäisi suomea tai ruotsia, olisi hakemukset lähetettävä komission käännöspalveluun, jossa niiden kääntäminen voisi kestää puolikin vuotta. Komission käännöstoimisto avataan tämän vuoden aikana Helsinkiin, mutta tämä tuskin parantaa tilannetta, sillä kiireellisyysluokituksessa

hakemukset eivät sijoittune kovin korkealle.

Liitteiden tulee täydentää hakemusta, eli hakemuksen tulee voida olla luettavissa ymmärrettävästi ilman liitteitäkin. Liitteisiin voidaan kuitenkin viitata hakemuksessakin.

Hakemuksen pituudesta ei ole olemassa ehdotonta säännöstä. Kuten Brusasco asiaa kuvasi, täsmälleen samanlaista hanketta koskeva hakemus saattaa yhden maan kansalaisjärjestön laatimana sisältää kymmenen sivua, kun taas jonkin toisen jäsenmaan kansalaisjärjestön laatima hakemus saattaa olla 50-sivuinen. Tämä kuvastaa eri jäsenmaiden ja kansalaisjärjestöjen toimintakulttuurien eroja.

Noin 20 sivua + budjetti + liitteet täyttää hyvän hakemuksen tunnusmerkistön. Muilta osin vastaus kysymykseen on selvitetty aiemmin tässä oppaassa.

9. Tuetaanko B7-5010 varoilla hankkeita, jotka toteutetaan esim. sotaa käyvissä maissa ja minkälaiset vähemmistökansat voivat olla hankekumppaneina ?

Kansalaisjärjestöjen yhteisrahoitusmomentilta rahoitetaan myös hankkeita, jotka toteutetaan sota-alueilla. Vaikka hallitusten antama virallinen, kahdenvälinen apu, on sotatilan vuoksi lakkautettu, ei tämä estä hankkeen toteuttamista B7-5010 momentin varoilla. Aseellisia ryhmiä ei luonnollisestikaan tueta.

Hankekumppaneina voivat toimia myös sellaiset vähemmistöt, joita kohdemaan hallitus ei ole tunnustanut. Brusasco käytti esimerkkinä vähemmistöryhmistä Thaimaan prostituoituja, ammattiryhmää, jonka virallista olemassaoloa Thaimaan hallitus ei pitkään aikaan myöntänyt. Tämä ei kuitenkaan estänyt B7-5010 varoin tuettujen, prostituoitujen aseman parantamiseen tähtäävien hankkeiden toteuttamista Thaimaassa.

10. Voivatko seurakunnat ja ammattiyhdistysliikkeet toimia paikallisina kumppaneina ?

Kyllä voivat. Seurakuntien osalta täytyy kuitenkin selvästi osoittaa, että kyseessä on ruohonjuuritason hanke, joka vastaa paikallisen väestön perustarpeiden tyydyttämiseen tähtäävää toimintaa eikä sisällä lähetystyön elementtejä.

Ammattiyhdistysliikkeet voivat toimia paikallisina kumppaneina, jos kyse on perusrakenteiden vahvistamisesta niiden osaamisalueella.

11. Minkälainen kansalaisjärjestö voi saada budjettimomentin B7-5010 rahoitusta hankkelleen ?

Sellainen EU:n jäsenvaltiossa sijaitseva järjestö, jonka toiminnan painopiste on kehitysyhteistyössä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että jos kyseessä on esim. suuri suomalainen kansalaisjärjestö, jonka kotimaan toiminta painottuu eri sektorille kuin kehitysyhteistyö, mutta

joka haluaa kehitysyhteistyön muodossa välittää erikoisosaamistaan kehitysmaihin, tulee sillä olla tätä toimintaa varten oma osasto tai ainakin henkilö, joka on vastuussa kehitysyhteistyöasioiden hoidosta. Vaikuttaa siltä, että DG VIII-B2 -yksikkö noudattaa asian suhteen joustavaa linjaa.

12. Miten hankkeen hallintokustannukset käytännössä määritellään ?

Kuten KYO, myös DG VIII-B2 -yksikkö määrittelee kuusi (6) prosenttia hankkeen hallintokustannuksiksi. KYO:n käytäntö tämän 6 prosentin laskemiseksi on kuitenkin erilainen kuin DG VIII-B2 -yksikön. DG VIII-B2 -yksikkö määrittelee 6 prosentin hallintokustannukset niin, että ensin lasketaan kaikki hankkeen **suorat kustannukset** yhteen ja näistä suorista kustannuksista lasketaan 6 prosentin osuus, joka sitten lisätään **epäsuorien kustannusten summaan**. Epäsuoria kustannuksia ovat hallinnon lisäksi hankkeen suunnittelu- ja evaluaatiokustannukset. Sallittu hallintokustannusten osuus on kaikissa hankkeissa kiinteä, eikä tästä 6 prosentin osuudesta tarvitse esittää B2-yksikölle tarkempia perusteluja.

KYO:n käytännön mukaan hallintokustannukset lasketaan hankkeen **kokonaiskustannuksista**, ei suorista kustannuksista. Lisäksi KYO ja DG VIII-B2 -yksikkö määrittelevät hankkeen suorat kustannukset hieman toisistaan poikkeavalla tavalla (kts. KYO:n Hanketuen käsikirja).

13. Budjettimomentin B7-5010 suurimmat ("TOP 10") ongelmat ?

Amedeo Brusasco ilmaisi oman momenttinsa ongelmat hyvin tiiviisti. Tällä hetkellä ongelmana on hakemusten pitkät käsittelyajat eli yhdeksän kuukautta hakemusta kohden. Tämä puolestaan juontaa juurensa useista eri seikoista.

Brusascon mielestä Euroopan unionin jäsenvaltiossa yleensä, ei välttämättä Suomessa, vallitsee epäluottamus useiden korruptiosyytösten vuoksi myös kansalaisjärjestöjä kohtaan. Tämä epäluottamuksen ilmapiiri heijastuu myös komission sisäiseen rahanjakoon - kaikki kustannusten lisäys, mikä liittyy sisäisen tarkastuksen, kuten DG VIII-osaston sisäisen budjettivalvontayksikön tai evaluointiyksikön toiminnan laajentamiseen, saa myönteistä palautetta.

Tämä tapahtuu kuitenkin itse toiminnan supistamisen kautta, sillä koko pääosastoon ohjattuja varoja ei ole lisätty, vaan ne on kohdennettu osastojen välillä uudelleen. Kansalaisjärjestöyksikkö ei ole menestynyt sisäisessä rahanjaossa.

Ongelmana on myös se, että budjettimomentteja on liian monta ja niitä hallinnoimaan on liian vähän henkilökuntaa.

Ei ole selvää käsitystä siitä, mikä kansalaisjärjestö oikein on, eli ei oikein tiedetä kenelle rahoja tulisi ensisijaisesti suunnata. Tämän vuoksi kansalaisjärjestöjä pyydetään erikoistumaan vain tietyllä osa-alueella toimiviksi - näin niiden toiminnan kuvailu ja sen rahoittaminen olisi

helpompaa.

Yhtenä ratkaisumallina pitkiin käsittelyaikoihin on pidetty sitä, että kansalaisjärjestöjen erikoistumisen toteutuessa (jos näin käy), budjettimomentteja voitaisiin jakaa osa-alueittain ja niiden hallinnointi voitaisiin järjestää alihankkijoiden (subcontractors) kautta. Tällaisena voisi toimia vaikka luotettu kansalaisjärjestö. Tällaiseen ratkaisuun on päädytty esim. TACIS- ja PHARE-ohjelmien hallinnoinnin suhteen.

Ongelmia aiheuttaa lisäksi se, että komission budjettiosaston on vaikea ymmärtää kansalaisjärjestöjen erikoisluonnetta. Heidän suhtautumisena on "yrityslähtöistä" eli he ajattelvat kansalaisjärjestöjen olevan yrityksiä, joita voidaan arvioida yrityksille soveltuvin tuottavuus-
tehokkuusmittarein. Tämä ei tietenkään ole mahdollista kaikin osin kansalaisjärjestöjen toiminnan pohjaa ja luonnetta ajatellen. Joka tapauksessa, komission sisäinen budjettitarkastus on tiukentanut otettaan.

Tämä on tapahtunut samanaikaisesti DG VIII-B2 -yksikön henkilökunnan suhteellisen supistamisen kanssa. Lisäksi kansalaisjärjestöjen määrä ja näin niiden toteuttamien hankkeiden määrä on kasvanut moninkertaiseksi viimeisen kymmenen vuoden aikana. Jotakin tilanteelle on lähivuosien aikana tehtävä - joko henkilökuntaa B2 -yksikölle on lisättävä tai koko järjestelmää on muutettava.

4.2 KYO:n kanssa sovitut menettelytavat EU:n yhteisrahoituksella kehitysmaissa toteutettavien kansalaisjärjestöhankkeiden osalta:

Ulkoasiainministeriön kehitysyhteistyöosaston (KYO) kanssa on sovittu menettelytavoista, joilla suomalaiset kansalaisjärjestöt voivat hakea yhteisrahoitusta kehityshankkeille, joille haetaan hanketukea myös EU:n budjettimomentilta B7-5010 a.

EU:n kansalaisjärjestöjen hanketuen hakemiselle ei ole määräaika, vaan hakemuksia voi jättää milloin tahansa. **Jos järjestö hakee yhteisrahoitusta sekä EU:lta että KYO:lta noudatetaan kuitenkin seuraavassa esitettyä menettelyä ja määräaika.** Menettelyn tarkoituksena on sovittaa hakemukset mahdollisimman hyvin sekä Suomen että EU:n budjettikäytäntöön ja tällä tavoin nopeuttaa hakemusten käsittelyä.

Euroopan komission DG VIII-B2 -yksikkö saa vahvistuksen omista vuosittaisista määrärahoistaan vasta kun Euroopan parlamentti on hyväksynyt unionin budjetin suunnilleen huhtikuun alussa. Suomalaisten kansalaisjärjestöjen hakemusten toimittaminen komissiolle on järkevintä ajoittaa samaan ajankohtaan, jolloin päätökset niistä ehditään valmistella komissiossa siten, että hanke voi alkaa seuraavan vuoden alussa.

Suomessa puolestaan KYO saa kunkin vuoden syksyllä - kun hallituksen esitys valtion seuraavan vuoden talousarvioksi jätetään eduskunnalle - alustavan tiedon kansalaisjärjestöjen hanketukeen käytettävissä olevista varoista. Kun järjestöt ovat 30.9 mennessä jättäneet myös normaalit hanketukihakemuksensa, on KYO:lla tiedossaan määrärahatarpeet seuraavaa vuotta varten

- a) hankkeisiin, joihin on jo keväällä haettu sekä EU:n että KYO:n tukea ja joista on KYO:n ennakkopäätös
- b) hankkeisiin, joille on haettu syksyllä vain KYO:n tukea.

Tukea hakevilla järjestöillä puolestaan on varmuus siitä, että hakemukset ehditään tällä menettelyllä käsitellä ajoissa seuraavana vuonna alkavaa toteutusta varten ja ainoaksi epävarmuustekijäksi jää "budjettivarauma" eli se, myönnetäänkö Suomen valtion ja EU:n budjeteissa riittävästi varoja kansalaisjärjestöjen hanketukeen.

Hakumenettelyt ovat seuraavat:

- **1.** Suomalainen kansalaisjärjestö hakee hankkeelleen rahoitusta, joka koostuu järjestön omarahoitusosuudesta (15 %), EU:n rahoitusosuudesta (50 %) ja KYO:n rahoitusosuudesta (enintään 35 %). Hakemus jätetään KYO:lle **helmikuun loppuun mennessä** ja hanke on suunniteltu aloitettavaksi hakuvuotta seuraavana vuonna.
- KYO antaa hakemuksesta omiin rahoituskriteereihinsä perustuvan **ennakkopäätöksen**, jonka järjestö liittää Euroopan komissiolle lähettämäänsä hakemukseen. Järjestön on oltava täysin tietoinen siitä, että rahoituspäätöksen saamiseen EU:lta saattaa kulua jopa yhdeksän (9) kuukautta. KYO:n ennakkopäätös astuu voimaan, mikäli EU:n rahoituspäätös on myönteinen. Mikäli päätös on kielteinen, KYO:n ennakkopäätös raukeaa.
- **2.** Suomalainen kansalaisjärjestö hakee hankkeelleen rahoitusta, joka koostuu järjestön omarahoitusosuudesta (15 %), EU:n rahoitusosuudesta (50 %) ja KYO:n rahoitusosuudesta (35 %). Järjestöllä olisi halua ja kykyä aloittaa hanke ennen EU:n rahoituspäätöksen saamista omarahoituksella (15 %) ja KYO:n rahoituksella (enintään 35 %). Hakemus tulee lähettää KYO:lle **helmikuun loppuun mennessä**. KYO tekee tällöin päätöksen osallistumisestaan

hankkeen rahoitukseen ja ilmoittaa siitä järjestölle kohtuullisessa ajassa.

- Hakemus voidaan lähettää sen jälkeen Euroopan komissiolle ja siinä tulee mainita, että hanke saa tukea KYO:lta jo kyseisenä vuonna. Järjestö voi täysin omalla riskillään lähteä toteuttamaan hanketta suunnitellussa laajuudessa jo hakuvuonna ja hakea EU:lta **taannehtivaa rahoitusta** (retroactive financing) eli EU:n 50 % osuutta kustannuksista jo käynnistysvuoden osalta. Mikäli EU:n päätös on kielteinen, KYO harkitsee hankkeen koko jatkorahoitusta uudelleen.
- **3.** Suomalainen kansalaisjärjestö hakee hankkeelleen rahoitusta, joka koostuu järjestön omarahoitusosuudesta ja EU:n tuesta (50%). Hakemuksen voi tällöin lähettää suoraan Euroopan komission DG VIII-B2 - yksikköön. Hakuaika on ympärivuotinen, mutta järjestön on hankesuunnitelmaa laatiessaan syytä huomioida hakemusten pitkät käsittelyajat.

Menettelytapojen 1 ja 2 osalta hakemukset KYO:n rahoitusosuuden saamiseksi tulee laatia KYO:n hankekäsikirjan ohjeiden mukaan KYO:n kaavakkeille joko suomeksi, ruotsiksi tai englanniksi. Raportoinnissa noudatetaan niin ikään KYO:n raportointiohjeita ja määräaikoja. **EU:lle menevä hakemus laaditaan aina DG VIII-B2 -yksikön hakuohjeiden mukaisesti.** Hakemukset toimitetaan kahdeksana (8) kappaleena Euroopan komission DG VIII-B2 -yksikköön (osoite ja tarkemmat yhteystiedot "General Conditions for Cofinancing" -oppaassa). Mahdollinen KYO:n ennakkopäätös tulee liittää mukaan hakemukseen.

KYO ilmoittaa tukea hakevalle järjestölle myös kielteisestä ennakkopäätöksestään.

KYO:n myönteisen ennakkopäätöksen voimaantuloon vaikuttaa niin Euroopan komission kanta järjestön hakemukseen kuin ns. budjettivarauma eli eduskunnan päätös valtion talousarviossa KYO:n käyttöön osoitettavista varoista.

Kansalaisjärjestöjen on syytä ottaa huomioon, että hankkeen rahoituksessa hyväksyttävä muu kuin rahallinen panostus (contribution in kind) koskee pääsääntöisesti osuutta, joka jää kansalaisjärjestön omarahoitusosuuden (15 %) ja EU:n tuen (50 %) väliin. Edellämäinittujen tapauksien 1 ja 2 osalta tämä tarkoittaa siis KYO:n rahoitusosuutta, joka on enimmillään 35 %.

Raportointi

Kaikista yhteisrahoitushankkeista, jotka saavat sekä KYO:n että EU:n tukea, on raportoitava molempien hanketukea myöntävien tahojen raportointiohjeiden mukaisesti. Tämän mukaisesti KYO:lle toimitetaan KYO:n raportointikaavakkeen mukainen hankeraportti vuosittain 30.4 mennessä. Euroopan komission DG VIII-B2 - yksikölle toimitetaan hankkeesta EU:n ohjeiden mukaiset toteutusraportit ja hankkeen päätyttyä loppuraportti.

KYO:ssa KYO/EU -yhteisrahoitushakemukset käsittelee se KYO:n esittelijä, jonka käsiteltäväksi tulevat muutkin hakemukset kyseiseltä suomalaiselta kansalaisjärjestöltä.

Neuvontatyö

Kehitysyhteistyön Palvelukeskuksessa käytännön neuvontatyöstä vastaa EU-projektisihteeri **Titta Maja**. Häneltä saa tietoa EU-hanketukeen liittyvistä asioista. Muista Euroopan unionin kehitysyhteistyöhön ja kansalaisjärjestöihin liittyvistä kysymyksistä vastaa 1.9.1995 lähtien Kepan toinen EU-projektisihteeri **Suvi Oinas**. Kepasta saa tietoa myös EU:n kehitysyhteistyön kansalaisjärjestöjen yhteystoimikunnan (Liaison Committee, LC) toiminnasta sekä LC:n julkaisuista. Suomen EU-yhteystoimikunta perustettiin 7.3.1995. Kesäkuussa 1995 siihen on liittynyt jäseniksi noin 50 kansalaisjärjestöä. Lisätietoja Suomen EU-yhteystoimikunnan toiminnasta saa Kepan EU-projektisihteereiltä. Edellämäinitut julkaisut käsittelevät Euroopan unionin kehitysmaapolitiikkaa, EU:n kehitysyhteistyön rahoitusta ja unionin jäsenvaltioissa toteutettavia kansainvälisyyskasvatus- hankkeita. Kepan kirjastosta voi lisäksi lainata muita EU- aiheisia julkaisuja, joita löytyy myös KYO:n kirjastosta.

EU-yhteystoimikunnan (LC) työntekijä, **Karine Sohet** vastaa myös kysymyksiin EU:n tuesta kansalaisjärjestöjen hankkeille. Hänen yhteystietonsa löytyvät *Kansalaisjärjestöjen käsikirjasta*. EU-yhteystoimikunnan (LC) yhteydessä toimii kansalaisjärjestö-hankkeiden EU-rahoitusta käsittelevä työryhmä (Financial Working Group), jonka toiminnasta saa lisätietoja Karine Sohetilta, Titta Majalta ja tarvittaessa myös työryhmän suomalaiselta jäseneltä (vuosina 1995-97) Helena Manninen-Visurilta (Kirkon ulkomaanapu).

5. EU:n yhteisrahoitus EU:n jäsenmaissa tapahtuvaan tiedotustoimintaan

(momentti B7-5010, B-kohta)

EU:n yhteisrahoitusbudjettimomentti jakautuu kahteen osaan, joista b-osa käsittää tuen kansalaisjärjestöjen hankkeille, jotka koskevat tiedotustoimintaa kehitysmaista ja kehitysyhteistyöstä. Nämä tiedotus- ja valistusprojektit, eli kansainvälisyyskasvatushankkeet, muodostavat tärkeän (10 %) osan EU:n yhteisrahoitusohjelmasta.

Komission DG VIII-B2-yksikkö julkaisee omaa opasta ehdoista, jotka pätevät yhteisrahoitusmomentin tiedotustoimintahankkeisiin (*General Conditions for Cofinancing of Projects to Raise Public Awareness of Development Issues Carried Out by NGOs*). Jos suomalainen järjestö suunnittelee toteuttavansa tiedotushankkeen EU:n yhteisrahoituksella, kyseinen opas on välttämätön hankkeen suunnittelussa. Oppaasta löytyy tietoa seuraavista asioista.

I Ehdoista, jotka EU:n yhteisrahoitusta hakevan kansalaisjärjestön tulee täyttää. Ehdot ovat samat kuin budjettimomentin a-kohdassa (ks. edeltä kohta 4.1.).Oppaan sivut 3-4.

II Ehdoista, jotka EU:n yhteisrahoituksella toteutettavien tiedotushankkeiden tulee täyttää. Lyhyesti selitettynä varoja voidaan hakea hankkeisiin, jotka

- tähtäävät EU-maissa yleisen tietoisuuden kohottamiseen kehitysmaiden ongelmista sekä kehitysmaiden ja teollisuusmaiden suhteista; kansalaisjärjestön on tuotava julki perustelut ehdottamalleen projektille
- ovat päämäärältään selkeästi määriteltyjä ja voidaan toteuttaa kohtuullisessa ajassa
- kohdistuvat tarkoin määritellylle kohderyhmälle EU:n sisällä; kansalaisjärjestön on osoitettava, kuinka se aikoo varmistaa kohderyhmien saavutettavuuden
- ovat aiheeltaan selkeästi määriteltyjä
- perustuvat hyvin pohjustettuun analyysiin valitusta aiheesta ja tietämykseen kohderyhmästä
- ovat tiedotustavaltaan selkeästi määriteltyjä ja kohderyhmälle sekä valittuun aiheeseen nähden sopivia

Projekteilta vaaditaan ns. eurooppalaista dimensiota. Niissä voidaan

käsitellä esimerkiksi EU:n ja kehitysmaiden suhteita tai EU:n kehitysmaapolitiikkaa tai ne voivat suuntautua kohderyhmille useassa EU-maassa. Eurooppalainen dimensio toteutuu myös, jos projekti toteutetaan yhteistyössä usean EU-maan kansalaisjärjestön kanssa.

Tiedotustoiminnassa etusija annetaan projekteille, jotka

- -iittyvät suoraan aiheisiin, joista kohderyhmä on kiinnostunut
- käyttävät hyväksi olemassa olevaa tutkimustietoa ja aineistoa
- tuottavat materiaalia useampien eri EU-maissa toimivien kansalaisjärjestöjen yhteiseen käyttöön
- ovat sopusoinnussa komission ja kansalaisjärjestöjen välisen yhteistyön pitkän aikavälin tavoitteiden kanssa

III Yhteisrahoitushakemus kansainvälisyyskasvatushankkeille

Kuten yhteisrahoitusmomentin kohdassa a, ei myöskään momentin b-kohdan kansainvälisyyskasvatushankkeiden yhteisrahoituksen hakemiseksi ole erillistä hakulomaketta. Oppaan sivuilta 6-7 sekä 21-31 löytyvät seuraavat, hakemusta koskevat tiedot:

- yksityiskohtaiset ohjeet siitä, kuinka hakemus tulee laatia
- tiedot järjestön toimintaa kuvaavista asiakirjoista, jotka hakemuksen yhteyteen on liitettävä (ks. kohta 4.III)

Hakemukset tulee tehdä joko englannin- tai ranskan kielellä. Hakemuksen yhteyteen liitettävät asiakirjat, jotka kuvaavat järjestön toimintaa, voivat olla eri kielellä laadittuja kuin hakemus, kuitenkin joko englannin- tai ranskankielisiä.

IV Yhteisrahoituksella toteutettavien kansainvälisyyskasvatushankkeiden rahoituskelpoisiksi katsottavat kulut

Oppaan sivut 7-10 tarjoavat ohjeiston niistä säännöistä, jotka pätevät hankkeiden kustannuksiksi laskettaviin kuluihin. Tässä osassa yksilöidään hankkeiden suoriksi, epäsuoriksi, evaluaatio- ja hallintokustannuksiksi hyväksyttävät kulut.

Lyhyesti voi todeta, että rahoitusta ei myönnetä kansalaisjärjestön juokseviin kuluihin, varainkeräyksen toteuttamiseen eikä itse kansalaisjärjestön rahoittamiseen sellaisenaan. Pääasiassa tutkimukseen tähtäviä projekteja samoin kuin yksittäisiä toimintoja ja tapahtumia - kuten seminaareja, tapaamisia, konferensseja ja opintomatkoja - ei yleensä rahoiteta. Joidenkin hankkeiden osalta työntekijät muodostavat olennaisen osan hanketta. Tällaisissa tapauksissa näiden työntekijöiden

palkka- ja sosiaalikulut voivat muodostaa suurenkin osan hankkeen kokonaiskuluista. Palkkaus- ja sosiaalikulusta ei kuitenkaan missään tapauksessa huomioida suurempaa kuin 50 prosentin osuutta. Jokainen tapaus harkitaan erikseen.

V EU:n rahallinen tuki

- EU:n osuus ei tavallisesti nouse yli 50 prosenttiin hankkeen kokonaiskuluista; kuitenkin hyvin perustelluissa tapauksissa EU:n tuen osuus voi nousta 75 prosenttiin kokonaiskuluista.
- EU:n yhteisrahoitusta voi saada korkeintaan kolmeksi vuodeksi.
- EU:n tuen osuus projektikuluista voi olla korkeintaan 80.000 ECUa vuodessa. EU:n tuen osuus yhtä projektia varten on korkeintaan 240.000 ECUa.
- jos hanketta toteuttaa kaksi järjestöä, voidaan määräraha kaksinkertaistaa. Nämä kaksi järjestöä voivat toimia myös samassa unionin jäsenmaassa, eri maista tulevien järjestöjen yhteishankkeita kuitenkin rohkaistaan. Komissiolle on ilmaistava selkeästi, kumpi järjestöistä kantaa hallinnollisen vastuun. Yhteistyötä, jossa toinen järjestö toimii vain rahoittajana toisen kantaessa vastuun hankkeen toteuttamisesta, ei voida rahoittaa.
- EU:n tuen osuus yhtä projektia varten voi ylittää mainitut rajat, jos vähintään kaksi eri EU:n jäsenvaltiosta tulevaa kansalaisjärjestöä hakee yhdessä tukea samaan hankkeeseen. Tällöin EU-tuen osuus voi olla suurimmillaan kaksinkertainen yhden järjestön esittämän hakemuksen EU:n tukeen sovellettaviin rajoihin nähden.
- Alle 7.000 ECU:n tukihakemuksia, eli hankkeita, joiden kokonaiskustannukset ovat alle 14.000 ECUa ei voida käsitellä.
- Pääsääntöisesti tukea hakevan kansalaisjärjestön täytyy rahoittaa vähintään 15 prosenttia suorista kuluista yksityisellä eurooppalaisella rahoituksella. Komissio voi kuitenkin ottaa huomioon kansalaisjärjestöjen muun kuin rahallisen panoksen, joihin luetaan mm. inhimilliset voimavarat ja materiaalit, osaksi kansalaisjärjestön osuutta.

Muun tuen arvioiminen täytyy osoittaa selvästi ja laskumenetelmä täytyy selittää selkeästi.

EU:n tuen lisäksi rahoitus voi koostua:

- yksityisestä tuesta, joka voi käsittää myös muiden kansalais- järjestöjen antaman tuen julkisten rahoitusohjelmien tuesta
- muiden tahojen osuudesta, mukaanlukien tarkka arvio muusta kuin rahallisesta osuudesta, kuten palveluista, materiaaleista, tilojen käytöstä, asiakirjoista yms., jotka ovat välttämättömiä kv-kasvatushanketta toteutettaessa.

Etusija annetaan tavallisesti sellaisille hankkeille, jotka rahoitetaan EU:n tuen lisäksi eurooppalaisista tai paikallisista lähteistä.

VI Kansainvälisyyskasvatushanketukihakemusten käsittely

KV-kasvatushankkeiden hakemukset käsitellään DG VIII-B2- yksikössä, kansalaisjärjestöjen yhteisrahoitusosaston kansainvälisyyskasvatushankkeiden yksikössä. Tämän yksikön päällikkö on Karen Birchall, joka ainakin aluksi käsittelee suomalaisten kansalaisjärjestöjen hakemukset. Yksikköön ei ole saatu lisäresursseja uusien jäsenmaiden liittymisen myötä.

Kun hanketukihakemukset on käsitelty DG VIII-B2 -yksikössä, jossa käsittelyaika on enintään neljä kuukautta b-momentin hakemusten osalta, on menettely hakemusten osalta seuraava. Myönteisen päätöksen saaneet hakemukset, 80 prosenttia hakemuksista, lähetetään komission budjettiosastolle, varsinaisen rahoituspäätöksen tekemistä varten. Tämä vaihe kestää noin kaksi kuukautta.

Tämän jälkeen sopimus lähetetään sen toimittaneeseen järjestöön allekirjoitettavaksi. Järjestö lähettää allekirjoitetun hanketoteutussopimuksen takaisin DG VIII-B2 -yksikköön, josta se vielä kerran lähetetään komission budjettiosastolle lopullisesti vahvistettavaksi. Viimeinen vaihe kestää noin kuukauden. Hakemusten kokonaiskäsittelyaika on siis pisimmillään seitsemän kuukautta, normaalisti noin kuusi kuukautta.

On tärkeää huomata, että monissa tapauksissa hankkeen kokonaiskustannusarvio on DG-VIII-B2 -yksikön mielestä ylimitoitettu, jolloin sieltä pyydetään lisäselvityksiä. Useimmissa tällaisissa tapauksissa päätös tehdään realistisemmän kustannusarvion mukaan, josta ensin on neuvoteltu hakemuksen lähittäneen järjestön kanssa. Neuvottelut luonnollisesti pidentävät käsittelyaikaa. Näistä neuvotelluista hakemuksista hyväksytään 80 prosenttia ja 20 prosenttia joko hylätään tai vedetään pois kesken käsittelyn järjestön toimesta. Suomen UM:n kehitysyhteistyöosastolta pyydetään arvio järjestöstä, mutta ei hankkeesta. Hakemuksia suunnittelevien järjestöjen tulisi huomioida se,

että budjettimomentti B7-5010 b:n varat on yleensä käytetty loppuun jo kuluvan vuoden syyskuussa. Hakemukset kannattaa siis jättää vuoden alussa ja viimeistään elokuussa.

VII Muut oppaasta ilmenevät tiedot

Oppaan sivuilta 12-20 löytyvät mm. seuraavat tiedot:

- hankesopimus
- hankeraportointi
- hanke-evaluointi
- yhteisrahoitus "multiprojekti" (*Multi- Project*) hankkeille, jotka ovat EU:n yhteisrahoituksella toteutettavia kokeilevia hankkeita. "Multiprojekti" hankkeet ovat pienistä mikroprojekteista koostuvia suurempia kv- kasvatushankkeita, joiden toteuttajina toimivat pienet, epäviralliset tai järjestäytyneet yhteisöt, jotka ovat avainasemassa eurooppalaisten mielipiteiden muodostajatahoina. EU:n alueella toimiva kansalaisjärjestö toimii tällaisten tahojen kokoavana voimana, "sateenvarjona", ja esittelee hakemuksen EU:n yhteisrahoituksella toteutettavasta "multiprojektista" pienempien tahojen puolesta DG VIII-B2 -yksikön kv-kasvatushankesyksikölle.
- "Multiprojektihankkeiden" tarkoituksena on antaa komission tuki myös pienille, eurooppalaisten kansalaisjärjestöjen toteuttamille kv- kasvatushankkeille, jotka eivät muuten voisi saada komission tukea. Yhdessä toteutettuna ne täyttävät komission hanketukiehdot. Jokainen EU:n "multiprojektin" yhteydessä toteutettu miniprojekti voi olla kustannuksiltaan 1.000-8.000 ECUa.

VIII Muut asiat, joita suomalaisten kansalaisjärjestöjen tulee huomioida suunnitellessaan kansainvälisyyskasvatushankkeita EU:n kansalaisjärjestöjen yhteisrahoitus budjettimomentin varoilla

- Hankkeiden eurooppalainen dimensio on varmasti suomalaisille järjestöille vieras käsite. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että hankkeissa on jollakin tavalla ilmaistava se, että EU on mukana hankkeiden rahoituksessa. Useat kv-kasvatushankkeet käsittelevät EU:n kauppapolitiikkaa kehitysmäihin - tähän ei kuitenkaan ole mitään erityistä syytä. Muita suosittuja aiheita ovat EU:n ympäristöpolitiikka kehitysmaissa sekä teema naiset ja kehitys.

Hakemuksessa on selvästi ilmaistava mille kohderyhmälle tiedotuskampanja on suunnattu. Kohderyhmänä ovat tavallisimmin koulut ja näiden oppilaat sekä ammattiliittojen jäsenistö. Eräät järjestöt ovat saaneet tiedotushankkeensa jopa pysyväksi osaksi koulujen

opetusohjelmaa. Hollantilaiset ja saksalaiset sekä brittiläiset järjestöt ovat toteuttaneet suuren osan kyseisen budjettimomentin kv-kasvatushankkeista. Tiedotushankkeet käsittelevät usein arvostelevaan sävyyn joko EU:n politiikkaa suhteissaan tiettyyn kehitysmaahan tai tietyn kehitysmaan hallituksen politiikkaa suhteessa esim. maan vähemmistöihin.

- Erityisesti kv-kasvatushankkeiden osalta tulisi suomalaisten järjestöjen harjoittaa yhteistyötä niin keskenään kuin muiden EU:n alueella toimivien kansalaisjärjestöjen kanssa. EU-yhteystoimikunta tarjoaa tietopankkipalveluita saman alan järjestöistä, jotka toimivat Euroopan unionin alueella. Lisäksi EU:n yhteystoimikunnan yhteydessä toimii kv-kasvatustyöryhmä, jonka tuottamia oppaita voi tilata EU-yhteystoimikunnasta (LC) tai Kepasta. Työryhmän suomalainen jäsen on Tuija Halmari FIDIDAsta, joka tulevaisuudessa varmasti pystyy tarjoamaan yhteystoimikunnan jäsenille hyödyllistä tietoa aiheeseen liittyen.

- Suomen EU-yhteystoimikunnan tulisi harkita EU:n yhteystoimikunnan (LC) käytäntöä tietopankkipalveluiden osalta. Tällaiseen rekisteriin Suomen EU-yhteystoimikunta voisi kerätä jäsenjärjestöjä, jotka ovat kiinnostuneita löytämään kv-kasvatushankkeen suomalaisen toteuttajakumppanin. - EU:n yhteisrahoitusmomentin b-kohdan hankkeet ovat kansalaisjärjestöjen toteuttamia tiedotushankkeita kehitysmaista ja kehitysyhteistyöstä. Rasismiin vastaisiin tiedotushankkeisiin kyseinen budjettimomentti ei tarjoa rahoitusta. Rasismiin ja vierasvihaan vastaisiin tiedotushankkeisiin ja kampanjoihin tarjoaa kansalaisjärjestöille EU:n rahoitusta komission DG V - sosiaaliasioiden - pääosaston "*Freedom of Movement*"- yksikkö. Lisätietoja kyseisestä budjettimomentista saa mm. kansalaisjärjestöjen käsikirjasta. (Katso kohta 6.2.)

Suoraan koulutukseen ja koulujen toteuttamiin tiedotushankkeisiin voi hakea tukea DG VIII - koulutusyksiköstä, jossa yhteyshenkilö on Ms. Amat.

6. Muut EU:n kansalaisjärjestöille avoimet rahastot tai budjettimomentit

Kansalaisjärjestöjen oman EU-rahoitusmomentin, B7-5010, lisäksi kansalaisjärjestöt voivat hakea kehitysyhteistyöhön ja tiedotustoimintaan rahoitusta useasta erillisestä rahastosta, jotka ovat kansalaisjärjestöjen ohella myös muiden tahojen käytössä. Rahastot ja niiden määrärahat vaihtelevat vuosittain. Vuonna 1995 on käytössä noin 45 momenttia, jotka keskittyvät määrättyihin osa-alueisiin, kohderyhmiin tai määrättylle maantieteelliselle alueelle. Euroopan parlamentti ja sen edustajat vahvistavat momenttien käytössä olevat varat vuosittain.

Näin niiden painopistealueet voivat vuodesta toiseen vaihdella huomattavasti, sen mukaan mitä europarlamentti vuosittain päättää. Näiden budjettimomenttien tarkoituksena on osittain vastata ajankohtaisiin ongelmiin ja toisaalta rohkaiseviin pilkahduksiin, joita

kehitysmaapolitiikkaan ja kehitysyhteistyöhön kulloinkin liittyy. Suomalaisen kansalaisjärjestökentän mielestä jotkut näistä budjettimomenteista voivat vaikuttaa melko vierailta. Niiden avaamisesta ja niihin ohjattujen varojen suuruudesta on ollut päättämässä edustajia 15 eri jäsenmaasta, joilla jokaisella on oma kansallinen ja äänestäjäkentästä riippuvainen kiinnostuksensa toimia tietyllä tavalla. Suomalaisen kansalaisjärjestökentän aktiivisuudesta riippuu, miten suomalaiset europarlamenttiedustajat eri budjettimomentteihin ja niiden ehtoihin suhtautuvat.

6.1. NÄIN KANSALAIJÄRJESTÖN TULEE TOIMIA

Kun suomalainen kansalaisjärjestö harkitsee hankkeen toteuttamista muun kuin klassisen EU:n kansalaisjärjestöille tarkoitetun budjettimomentti B7-5010 varoilla, tulee kansalaisjärjestön aluksi tutkia kahden oppaan avulla muiden budjettimomenttien tarjoamia mahdollisuuksia. Nämä oppaat ovat

1. Digest of Community Resources Available for Financing NGO Activities in the Fields of Development Cooperation and Humanitarian Aid

Opas on yhteenveto kaikkien neljän eri pääosaston eli DG I, V, VIII ja XI sekä ECHOn kansalaisjärjestölle avoimista budjettimomenteista kehitysyhteistyöhön ja tiedotustoimintaan liittyen.

2. Kansalaisjärjestöjen käsikirja, "NGO Handbook", vuodelle 1995 ja erityisesti kirjan viimeinen kappale, joka koskee rahoitusta.

Opas on tehty kansalaisjärjestökentästä ilmenneeseen tarpeeseen, joka liittyy komission julkaiseman (edellä mainitun) oppaan epäselvyyteen. NGO-käsikirja julkaistiin tänä vuonna ensimmäistä kertaa; ennen budjettimomentit on selitetty EU-yhteystoimikunnan kuukausittain ilmestyvässä lehdessä. Käsikirja antaa selkeät ohjeet eri budjettimomenteista nimenomaan niiden käyttäjien näkökulmasta, eli kansalaisjärjestöjen kannalta oleellisista asioista. Näitä ovat mm.

- budjettimomentin nimi ja numero ja sille vuonna 1995 myönnettyt varat
- mihin budjettimomentin varat (nimi on usein harhaanjohtava) on todella ajateltu käytettäväksi (tieto perustuu neuvotteluihin kyseisen momentin päällikön kanssa - käytäntö, jota EU:n yhteystoimikunnassa noudatetaan vuosittain)
- kuinka paljon momentin varoista on todellisuudessa ajateltu käyttää kansalaisjärjestön toteuttamiin hankkeisiin, sillä useat momentit ovat avoimia myös muille hanketoteuttajatahoille
- rahoitusjärjestelyt kansalaisjärjestöjen näkökulmasta eli eri budjettimomenttien kohdalla kansalaisjärjestöjen omarahoitusosuus voi vaihdella

paljonkin - joissakin hankkeet ovat 100-prosenttisesti komission rahoittamia, jolloin järjestö toimii lähinnä sopimus pohjaisena hankkeen toteuttajana tai sitten EU:n rahoitusosuus voi olla 50 prosentin tasolla. Käytäntö EU:n rahoitusosuuden suhteen vaihtelee 50-100 prosentin välillä.

- budjettimomenttia hallinnoivan direktoraatin ja tämän direktoraatin yksikön päällikön yhteystiedot, jolta saa lisätietoa kyseisestä budjettimomentista. Kannattaa käyttää toisena mainittua nimeä, sillä tämä henkilö hoitaa käytännön työtä momenttiin liittyen. Lisäksi tältä henkilöltä voi tilata hakuohjeita kyseiseen momenttiin liittyen. Näitä eri budjettimomenttien hakuohjeita saa myös EU-yhteystoimikunnasta (LC) sekä Kepasta (ks. liite 5, jossa tähdellä osoitettu niiden momenttien hakuohjeet, joita Kepasta oli kesäkuussa 1995 saatavissa. Muita on tilattu).

Vahva suositus, jota kansalaisjärjestöjen kannattaa noudattaa, kun EU-rahoituskanavat eivät tällä hetkellä kenelläkään ole kovin selviä, on hylätä komission julkaisema opas ja seurata NGO-käsikirjan ohjeita budjettimomentteihin liittyen.

6.2. OSA-ALUEKOHTAISET KANSALAI SJÄRJESTÖILLE AVOIMET BUDJETTIMOMENTIT (SECTORAL BUDGET LINES)

Tilan riittämättömyyden ja turhan työn välttämiseksi, tässä yhteydessä ei ole järkevää käydä yksityiskohtaisesti läpi samoja asioita, jotka voi lukea NGO-käsikirjasta. Pieni esittely, suomalaisia kansalaisjärjestöjä erityisesti kiinnostavin osin, on kuitenkin paikallaan.

Osa-aluekohtaiset budjettimomentit (sectoral budget lines) voidaan jakaa 13 eri osa-alueelle ulottuviksi, joista lähes jokainen jakautuu pienempiin, yksityiskohtaisempiin ja tarkemmin kohdennettuihin osa-alueisiin. Jälkimmäinen budjettimomentin jako tarkoittaa usein momentin jakamista kahteen niin, että erisuuruinen määrä varoja kohdentuu LomÈ-sopimuksen kattamiin maihin suuntautuneisiin kehitysyhteistyöhankkeisiin kuin muihin, käytännössä ALA-maihin, suuntautuneisiin kehitysyhteistyöhankkeisiin. Momentin varojen määrän jakaminen tällä tavoin ei tarkoita, että toisen ryhmän maita erityisesti suosittaisiin tai syrjittäisiin, vaan lähinnä hankkeiden hallinnoimisen helpottamista unionissa vallitsevan perinteisen jaon, LomÈ-maat -muut kehitysmaat, mukaisesti.

Jokaiseen osa-alueittaiseen budjettimomenttiin pätevät erilaiset

hakuohjeet ja hakuehdot, liittyen siihen mihin vuodenaikaan varoja kyseiseltä momentilta parhaiten on haettavissa, miten kansalaisjärjestöt voivat varoja hakea ja minkälaisin rahoitusehdoin. Joitakin yleispäteviä ohjeita Karine Sohet, EU-yhteystoimikunnan rahoitusta hoitava sihteeri voi kuitenkin antaa:

Kaikkiin budjettimomentteihin pätee yhteisrahoitusperiaate eli komissio tukee hanketta tietyllä rahoitusosuudella ja järjestö vastaavasti rahoittaa hanketta omarahoitusosuudella. Vain kohdemaan kansalaisjärjestöjen toteuttama hanke voi saada 100 prosenttia komission rahoitusta. Takautuva maksatusmenettely (retroactivity) hankkeiden rahoituksen osalta ei ole käytäntönä muun kuin momentin B7-5010 varoilla toteutettujen hankkeiden suhteen.

Useille budjettimomentteille on varattu vain pieni määräraha vuosittain, jonka vuoksi hakemus kannattaa tehdä aina alkuvuodesta ennen kuin kyseisen momentin varat on kulutettu loppuun kyseisen vuoden osalta.

Kaikkien budjettimomenttien osalta noudatetaan samaa käytäntöä kuin B7-5010 momentin osalta hakemuksen käsittelyn suhteen:

- 1. järjestön tausta tarkistetaan järjestön kotimaan ulkoministeriön kansalaisjärjestöyksiköstä
- 2. hakemus lähetetään kohdemaan EU-edustajalle (EU delegate)
- 3. hakemus lähetetään komission DG-Ia- ja DG-VIII-osastojen hankkeen kohdemaan vastuuvirkamiehelle (desk officer)
- 4. lisäksi, hankkeen luonteesta riippuen muille komission tahoille

Tämän vuoksi ei kannata hakea samalle hankkeelle rahoitusta useasta eri komission lähteestä, sillä joko DG-Ia- tai DG-VIII- osastojen kohdemaan vastuuvirkamiehet lukevat hakemuksen kaikissa tapauksissa. Jos sama hakemus tulee virkailijan luettavaksi useasta eri lähteestä, sen lähettäneen järjestön uskottavuus kärsii.

Eri osa-aluekohtaiset ja maantieteelliset budjettimomentit ovat Euroopan unionin parlamentin perustamia ja usein kansalaisjärjestöjen myötävaikutuksella avattuja. Budjettimomentit ovat siis parlamentin tahdonilmaisuja siitä, minkälaista kehitysyhteistyötä unionin budjettivaroilla tulisi harjoittaa.

Useiden momenttien kohdalla lukee vuoden 1995 osalta p.m. (pour memoir), joka tarkoittaa, että niille ei ole myönnetty varoja vuodelle 1995 Euroopan parlamentin toimesta. Momenteja ei yleensä suljeta, niille ei vain myönnetä varoja.

Karine suosittelee käytäntöä, joka monessa EU:n jäsenmaassa on käytössä. Suomen EU-yhteystoimikunnan yhteyteen tulisi perustaa oma kansallinen, kehitysyhteistyön EU-rahoitusta käsittelevä työryhmä. Näin

kokemukset komission eri budjettimomenteista voitaisiin jakaa ja pohtia yhdessä, mitä ongelmien ratkaisemiseksi voisi tehdä. EU-yhteystoimikunta (Karine Sohet) auttaa mielellään löytämään eurooppalaisia järjestöjä, joilla on kokemusta jonkin komission budjettimomentin varoilla toteutetusta hankkeesta.

EU-yhteystoimikunta ja sen yhteydessä toimiva kehitysyhteistyöhankkeiden rahoitustyöryhmä neuvottelee vuosittain suurimpien, tarvittaessa muidenkin, budjettimomenttien päälliköiden kanssa. Näiden neuvotteluiden pöytäkirjat on saatavissa Kepasta. Kaikkia budjettimomenteja ne eivät kata. Työryhmä pohtii, mihin asioihin komission toiminnassa tulisi kiinnittää huomiota. Yleensä huomio kiinnittyy sellaisiin momentteihin, joiden osalta hakemusten käsittelyajat ovat kohtuuttoman pitkiä tai joiden toiminnasta on vaikea muuten saada selkoa.

Tällaisissa tilanteissa työryhmä, joka koostuu jokaisen jäsenmaan edustajista, kutsuu momentin päällikön keskustelemaan ongelmakohdista. Ongelmia aiheuttaa usein se, että momentit ovat avoimia myös muille tahoille kuin kansalaisjärjestöille, ja usein nämä muut tahot ovat helpommin määriteltävissä kuin kansalaisjärjestöt. Tällaiselle "varmalle" taholle on helpompi myöntää rahoitusta kuin kansalaisjärjestölle. Neuvottelut usein selkeyttävät tilannetta. Suomalaiset EU-yhteystoimikunnan edustajat vaikuttavat omalla aktiivisuudellaan siihen, mitä budjettimomenteja neuvottelut kattavat.

Suomen edustaja työryhmässä on Helena Manninen-Visuri Kirkon Ulkomaanavusta. Titta Majan, Kepa, työskentely keskittyy yhä enemmän rahoituskanavien kartoittamiseen, joten hyödyllistä tietoa saa myös häneltä. Sosiaali- ja terveystalouden EU- rahoituksella toteutettavien hankkeiden suunnittelussa voi HEDEC tarjota apua. He järjestävät syksyllä 1995 aiheeseen liittyvän kurssin, jolle myös kansalaisjärjestöjen edustajien on mahdollista osallistua. **Osa-alueittaiset kansalaisjärjestöille avoimet budjettimomentit (liite 1) ovat**

1. Jälleenrakennus kehitysmaissa B7-5076

2. Elintarvikeapu B7-2000

- tästä budjettimomentista kiinnostuneiden tulisi olla välittömästi yhteydessä EuronAidiin, joka koordinoi kansalaisjärjestöjen elintarvikeapuhankkeet. Hankkeet ovat yleensä melko suuria ja varsinaiset ruoka-apu hankkeet saavat EU:n 100-prosenttisen tuen. Kuljetus määränpäähän ja jakelupisteeseen kuuluvat tuen piiriin. Kuitenkaan varastointi- ja jakelukulut eivät saa tukea. EU:n tuki on korkeimmillaan 10 ECUa / 1000 kg. Suomalaisille kansalaisjärjestöille melko vieras "tilaaja- tuottaja(suorittaja)"-malli pätee EU:n ruoka- avunhankkeisiin, sillä kysymys on lähinnä siitä, mikä taho elintarvikkeet

luotettavimmin vie perille. EuronAidin edustaja vierailee Suomessa 10/1995, jolloin järjestöillä tilaisuus perehtyä asiaan tarkemmin.

Yhteisrahoitus ruokatarvikkeiden, siementen ja työkalujen ostoon B7-5011

3. Pakolaiset

- esimerkki momentista, joka jakautuu kahtia LomÈ-sopimuksen kattamien maiden ja ALA-maiden kesken. Jako on täysin selkeä, eikä suomalaisten järjestöjen kannata pelästyä momentin monimutkaisuutta.

4. Humanitaarinen apu kriisitilanteissa B7-21

- jakautuu kahdeksaan eri alamomenttiin maantieteellisen ja tilannekohtaisen jaon mukaan. Suomalaisten kansalaisjärjestöjen, jotka ovat kiinnostuneita toteuttamaan humanitaarisen avun hankkeita tulee välittömästi olla yhteydessä sekä ECHOn että VOICE:n toimistoihin. ECHO solmii kehyssovitoksia (*Framework Partnership Agreements*) sellaisten organisaatioiden ja kansalaisjärjestöjen kanssa, jotka toimivat myös humanitaarisella sektorilla. ECHO:n kumppaneilta vaaditaan mm. seuraavia kriteereitä:
 - kyseessä on kotimaassaan rekisteröitynyt järjestö, joka auttaa ihmisiä hädässä kansainvälisellä tasolla ja jonka päämäärä on pelastaa ihmishenkiä ja lievittää kärsimystä, riippumatta rodusta, kansallisuudesta, uskonnosta tai poliittisesta mielipiteestä
 - järjestöllä on kokemus humanitaarisesta toiminnasta ja se pystyy tarjoamaan erikoistuneita palveluja
 - järjestöllä on tarvittavat inhimilliset ja materiaaliset voimavarat sekä riittävä organisaatio ja tarvittava kokemus pystyäkseen tehokkaasti selviytymään humanitaarisista operaatioista

ECHO:n toiminnasta voi kysyä Kepasta, Titta Majalta. Maa- ja metsätalousministeriöön on perustettu yksikkö, joka palvelee kansalaisjärjestöjä, jotka haluavat toimittaa elintarvikeapua kriisialueille.

Lisätietoja saa asianomaisesta ministeriöstä. VOICE:n edustaja vierailee Suomessa lokakuussa 1995, jolloin asiasta kiinnostuneet järjestöt saavat lisätietoa.

5. Hajautettu yhteistyö B7-5077

- suomalaisille kansalaisjärjestöille jo tuttu, EU:n uusi lähestymistapa (ks. kpl 1.2.). Tällä sektorilla suomalaiset järjestöt voivat toimia aktiivisesti ja antaa paljon eteläisille kumppaneilleen sekä EU:lle. Ongelmana on kuitenkin se, että EKR- varat mahdollisesti ovat suomalaisten järjestöjen käytössä vasta vuonna 1998.

6. Demokratia ja ihmisoikeudet B7-522

- a) **B7-522 Demokratia ja ihmisoikeudet kehitysmaissa**
- b) **B7-523 Tuki Latinalaisen Amerikan demokratiapyrkimyksille** Avoin vain kohdemaan kansalaisjärjestöille.
- c) **B7-5240 Avustukset kansalaisjärjestöille ihmisoikeuksien puolustamista varten**
- d) **B7-527 Tuki kidutuksen uhrien kuntoutuskeskuksille ja järjestöille, jotka antavat konkreettista apua ihmisoikeusloukkausten uhreille**
- e) **B7-5241 Tuki ihmisoikeuksien puolustamiseen ja edistämiseen Turkissa**

7. Siirtolaiset / Rasismi

- tämä momentti jakautuu sekä niihin varoihin, jotka on suunnattu EU-maissa käytettäväksi että sellaisiin varoihin, jotka on tarkoitettu käytettäväksi kohdemaissa ehkäisemään maastamuuttoa sekä siirtolaisuuteen johtavia syitä.

- a) **B7-5055 Siirtolaisuus: siirtolaisuutta koskeva tutkimus ja toimenpiteet**
- b) **B3-4110 Siirtolaisten tukeminen kansalaisjärjestöjen toteuttamien hankkeiden avulla**
- c) **B3-4114 Taistelu rasismia, vierasvihaa ja antisemitismia vastaan (hakemus aina alkuvuodesta - varat kuluvat nopeasti loppuun)**
- d) **B3-4113 Pakolaisten tukeminen EU-maissa**

8. Koulutus / tiedottaminen kehityskysymyksistä

- a) **B7-5031 Koulutusta kehitysmaiden kansalaisille kehityskysymyksissä**
- b) **B7-5031 Koulutusta EU-maiden kansalaisille kehityskysymyksissä**
- c) **B7-5031 Eurooppalainen julkinen mielipide kehityskysymyksissä (elokuvat/asiaohjelmat nuorille)**

9. Ympäristö

B7-5040 Ympäristö kehitysmaissa

B7-5041 Trooppisten metsien suojelu

Näillä varoilla ei rahoiteta tiedotushankkeita Euroopassa. Hakemukset tulee lähettää alkuvuodesta, ja niiden käsittelyyn kuluu noin kuusi kuukautta.

EKR Euroopan kehitysrahaston varoja voidaan käyttää kansalaisjärjestöjen ympäristöhankkeisiin, joissa on kehitysnäkökulma. Tällöin tulee olla suoraan yhteydessä kohdemaan EU-edustajaan.

10. Terveys

B7-5046 HIV/AIDSin vastainen taistelu kehitysmaissa

B7-5050 Tuki kehitysmaiden väestöohjelmille

Budjetin varat ovat vain Välimeren alueen maiden väestöohjelmien toteuttamista varten. Tämä on vain vakiintunut käytäntö, jota voi yrittää rikkoa.

B7-5047 Äitien ja lasten terveydenhuolto

Momentille on varattu 2 MECU 1995, mutta varat on siirretty momentin B7-5010 hallinnoitaviksi

11. Naiset ja kehitys

B7-5051 Naisten rooli kehityksessä

Jako LomÈ-maihin sekä ALA- ja Välimeren maihin. Varat pääasiassa komission omiin hankkeisiin.

12. Lapset/orvot

B7-5048 Apu orvoille ja lapsille, jotka ovat sodan uhreja

Tälle momentille ei ole vuonna 1995 myönnetty varoja.

13. Huumeet

B7-5080 Pohjoinen-etelä yhteistyö huumeiden väärinkäyttöä vastaan

6.3. MAANTIETEELLISEN SIJAINNIN PERUSTEELLA MÄÄRÄYTYVÄT KANSALAI SJÄRJESTÖILLE AVOIMET BUDJETTIMOMENTIT

Maantieteellisen sijainnin perusteella määräytyvät (geographic budget lines), kansalaisjärjestöille avoimet budjettimomentit osoittavat, että Euroopan parlamentissa seurataan maailman tapahtumia hyvin intensiivisesti. Tämä näkyy lähinnä siinä, miten varat jakautuvat eri maantieteellisten alueiden kesken eri budjettivuosina. Maantieteellisen sijainnin perusteella määräytyvät budjettimomentit koostuvat 10 eri päämomentista, jotka jakautuvat pienempiin momentteihin varojen käyttötarkoituksen mukaan. Mitään yksiselitteisiä ohjeita maantieteellisen sijainnin perusteella määräytyvien budjettimomenttien osalta ei voi antaa (katso kuitenkin kohta 6.2. alku).

1. Etelä-Afrikka

B7-5070 Eurooppalainen ohjelma Etelä-Afrikan jälleenrakennuksen ja kehityksen tukemiseksi

- ohjelmaa hallinnoivat kohdemaassa suurimmat kirkot tai näiden neuvostot. Tämä juontaa juurensa siitä, että kirkoilla oli merkittävä rooli apartheidin vastaisessa taistelussa, ja näin niiden katsottiin edustavan puolueetonta tahoa EU:n varojen kanavoijana. Ohjelma vaikuttaa hyvin monimutkaiselta, mutta on oikeastaan hyvin looginen, sillä eri kirkkoneuvostot vastaavat Etelä-Afrikan eri osista. Ohjelman varat ovat merkittävät 110 MECUa, koska ohjelma on hyvin kattava, neljälle eri sektorille jaettu ohjelma.

B7-5071 Jälleenrakennus eteläisessä Afrikassa

2. AKT-maat

LomÈ-IV-sopimuksen mukaiset mikro-hankkeet AKT-maissa

- tämän budjettimomentin varat tulevat Euroopan kehitysrahastosta, eivät siis EU:n vuosibudjetista. Näiden hankkeiden toteutusmahdollisuudet riippuvat siitä, kuinka kohdema on määritellyt mikroprojektien tarpeen omassa kansallisessa ohjelmassaan. Niin paikalliset kuin eurooppalaiset kansalaisjärjestöt voivat toteuttaa mikrohankkeita. Nykyisin komissio suosii hajautettua yhteistyötä mikroprojektien sijaan.

B7-5023 Kompensaatio banaanintuottajille AKT-maissa

3. Latinalainen Amerikka

Kaikki varsinaiset maantieteelliset budjettimomentit Latinalaisen Amerikan osalta ovat jääneet ilman varoja vuonna 1995. Hankkeet, joita kansalaisjärjestöt haluavat toteuttaa kyseisen alueen maissa vuonna 1995 tulee rahoittaa momentilta B7-5010 eli klassiselta EU:n kansalaisjärjestömomentilta.

4. Välimeren maat

B7-4100 MEDA: Toimenpiteet joilla tuetaan talouden ja sosiaalisten rakenteiden uudistuksia Välimeren alueen kehittyvissä maissa

- tämä budjettimomentti on vuonna 1995 yhdistetty yhdeksi momentiksi, joka kattaa kaikki Välimeren maiden kehitysyhteistyöhankkeet.
Kannattaa huomata momentille varattu suuri rahasumma 162.9 MECUa.

5. Lähi-Itä

B7-711 Tuki Lähi-Idän rauhanprosessille

6. Aasia

B7-5014 Kansalaisjärjestöt Vietnamin

- erityisesti Vietnamin toimiville eurooppalaisille kansalaisjärjestöille avattu budjettimomentti

B7-5015 Kansalaisjärjestöt Kamputseassa

7. Kurdistan

B7-406 Ohjelma kurdiyhteisöjen avustamiseen ja jälleenrakentamiseen Pohjois-Irakissa

8. Keski- ja Itä-Eurooppa

B7-60 PHARE-ohjelma

- tämä ohjelma kattaa Albanian, Bulgarian, Unkarin, Puolan, Romanian, Tsekin tasavallan, Slovakian, Viron, Latvian ja Liettuan. Kolme ohjelmaa, jotka kattavat demokratia- ja kansalaisyhteiskunnan edistämistä tukevien hankkeiden sekä huono- osaisempien väestöryhmien avustamista tukevien hankkeiden rahoituksen, ovat avoimia kansalaisjärjestöille. PHARE- ohjelmaan on kanavoitu yli miljardi ECUa vuodelle 1995.

LIEN-ohjelma - PHARE-ohjelman kansalaisjärjestöille avoin osa

- ohjelma on lähinnä kansalaisjärjestöjen hankkeille joiden tarkoituksena on auttaa huono-osaisia väestöryhmiä PHARE-maissa. Kyseeseen tulevat lähinnä sosiaalialan hankkeet.

B7-5200 Demokratiaohjelma (PHARE-maat kattava)

Paikallisten rakenteiden vahvistamiseen ja suhteiden solmimiseen tähtäävä ohjelma

- ohjelma kattaa PHARE-maat ja on erityisesti kansalaisjärjestöille ja muille ei-hyötyä- tavoitteleville tahoille suunnattu

Kansalaisyhteiskuntaohjelma

- ohjelma on hieman erilainen kuin edellinen, ja sitä on toteutettu vasta muutamissa Keski- ja Itä- Euroopan maassa. Baltian-maat eivät ole näiden joukossa.

B7-6001 Euroopan koulutusrahasto

- ohjelma kiinnostaa varmasti niitä suomalaisia kansalaisjärjestöjä, jotka ovat keskittyneet ammatilliseen koulutukseen. Rahasto on vasta perustettu, eikä ohjelmia rahaston puitteissa ole toteutettu, nyt on tilaisuus vaikuttaa mihin PHARE- ohjelman kattamiin maihin varat käytetään.

9. IVY-maat

B7-62 TACIS-ohjelma

- ohjelma kattaa Armenian, Azerbaidjanin, Valko- Venäjän, Georgian, Kazahstanin, Kirkutstanin, Moldovan, Venäjän, Tadjikistanin, Turkmenistanin, Ukrainan, Uzbekistanin ja Mongolian ja tarkoituksena on kehittää näiden alueiden talouskehitystä (markkinatalouteen siirtymistä) sekä antaa niille teknistä apua. Kansalaisjärjestöjä ohjelmassa kiinnostaa lähinnä humanitaarinen apu sekä LIEN-ohjelma TACIS-maat kattavin osin. **B7-521 TACIS-ohjelma demokratian edistämiseksi**

10. Entinen Jugoslavia

B7-5201 Demokratiakehityksen avustaminen ja rauhanprosessin tukeminen entisen Jugoslavian tasavalloissa

TACIS- ja PHARE-ohjelmiin sisältyvien LIEN- ja Demokratia- ohjelmien erikoispiirre on se, että niitä hallinnoivat paikalliset kansalaisjärjestöt. LIEN- ja Demokratiaohjelmat perustuvat siihen, että eurooppalaisella kansalaisjärjestöllä on paikallinen kumppani ja selkeä kohderyhmä, joihin hanke suuntautuu. Varsinkin TACIS-ohjelman osalta on paikallisilla kansalaisjärjestöillä ollut vaikeuksia löytää eurooppalaisia kumppaneita toteuttamaan hanketta (mahdollisesti suomalaiset järjestöt voisivat auttaa?). Kepasta saa lisätietoa TACIS- ja PHARE-ohjelmiin sisältyvistä LIEN- ja Demokratiaohjelmista. Kepassa on lisäksi evaluaatioraportti LIEN-ohjelman kansalaisjärjestöosuudesta, jossa kerrotaan, miten ohjelma on käytännössä toiminut sille asetettuihin odotuksiin nähden.

6.4. UM:n KEHITYSYHTEISTYÖOSASTON KANSSA SOVITUT ERITYISJÄRJESTELYT MUIDEN 30 KANSALAIJÄRJESTÖILLE AVOIMEN EU:N BUDJETTIMOMENTIN SUHTEEN

Kansalaisjärjestöyksikön kanssa käytyjen neuvottelujen tuloksena KYO noudattaa seuraavaa menettelyä EU:n 45 kansalaisjärjestöille avoimien budjettimomenttien osalta.

Kansalaisjärjestöyksikkö voi tukea suomalaisen kansalaisjärjestön EU:n rahoituksella toteutettavaa hanketta tietyllä osuudella. Tämä KYO:n osuus määräytyy tapauskohtaisesti riippuen siitä

a) kuinka suurella rahoitusosuudella EU hanketta rahoittaa, sillä tämä osuus vaihtelee budjettimomentista riippuen. KYO:n rahoitusosuus ei missään tapauksessa voi olla suurempi kuin 35 prosenttia hankkeen kokonaisrahoituksesta.

b) tukeeko suunniteltu hanke Suomen kehitysyhteistyöpoliittisia linjauksia. Nämä linjaukset määritellään mm. kulloinkin istuvan hallituksen ja eduskunnan toimesta (ks. esim. Hanketuen käsikirja 1995)

c) salliiko ns. budjettivarauma KYO:n rahoitusosuuden toteutumisen eli vahvistaako eduskunta KYO:n vuosittain käytettävissä olevat varat hallituksen esityksen mukaisina.